

II. Oktatási blokk

2. Társasági jog az új Ptk-ban (2,5 * 45 perc)

2. Ptk/1. dia

Az érintett jogszabályok

- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
 - hatálybalépés: 2014. március 15.
- Kapcsolódó lényegesebb változások
 - Ptk (2013. évi CLXXVII. törvény)
 - Ctv.
 - Csődtörvény
 - 2013. évi CLXXVI. törvény egyes jogi személyek átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról

2014. március 15-ével hatályba lépett a mindennapi életünket kétségtelenül leginkább meghatározó jogszabály, az új Polgári Törvénykönyv. A korábbi Ptk. is az ember életének szinte minden területét átfogta, azonban az új jogszabály 2014-től kezdve olyan területeket is magába olvasztott – teljesen ésszerű elvek mentén – mint a családjog vagy a jogi személyekkel kapcsolatos szabályozás teljes spektruma. Így a magánjognak még szélesebb területét fogja át e szabályozás.

A Kódex – követve bizonyos történelmi hagyományokat – könyvekre tagolódik, az egyes könyvekben a polgári jog egy-egy területének a szabályozása kapott helyet.

A könyvek:

Első könyv:	Bevezető rendelkezések
Második könyv:	Az ember, mint jogalany
Harmadik könyv:	A jogi személy
Negyedik könyv:	Családjog
Ötödik könyv:	Dologi jog
Hatodik könyv:	Kötelmi jog
Hetedik könyv:	Öröklési jog
Nyolcadik könyv:	Záró rendelkezések

2. Ptk/2. dia

A jogi személyekkel kapcsolatos általános szabályokat a korábbi Ptk. is tartalmazta. A változás tartalma nem csak az, hogy tovább részletezték a szabályozást (pontosabban elhelyezték e jogszabályban az összes lényeges tartalmi elemet); az is új, hogy ezek mellett számos jogszabályt felváltott a Ptk., így egységesen, egy helyütt mélységében ismerhető meg az adott terület szabályozása.

Ebben az anyagban a jogi személyekről szóló könyvet dolgozzuk fel, de hangsúlyozzunk: nem volt célunk a teljeskörűség, illetve a tárgyalás során figyelembe vettük, hogy Olvasóink nem jogászok, hanem könyvvizsgálók. Igyekeztünk elkerülni, hogy a pontosság rovására menjen az egyszerűsítés, a gazdasági terminológiához közelebb álló magyarázás. Nem volt célunk az összehasonlítás a régi szabályokkal – persze itt-ott találnak majd utalást a korábbi Ptk. szabályaira.

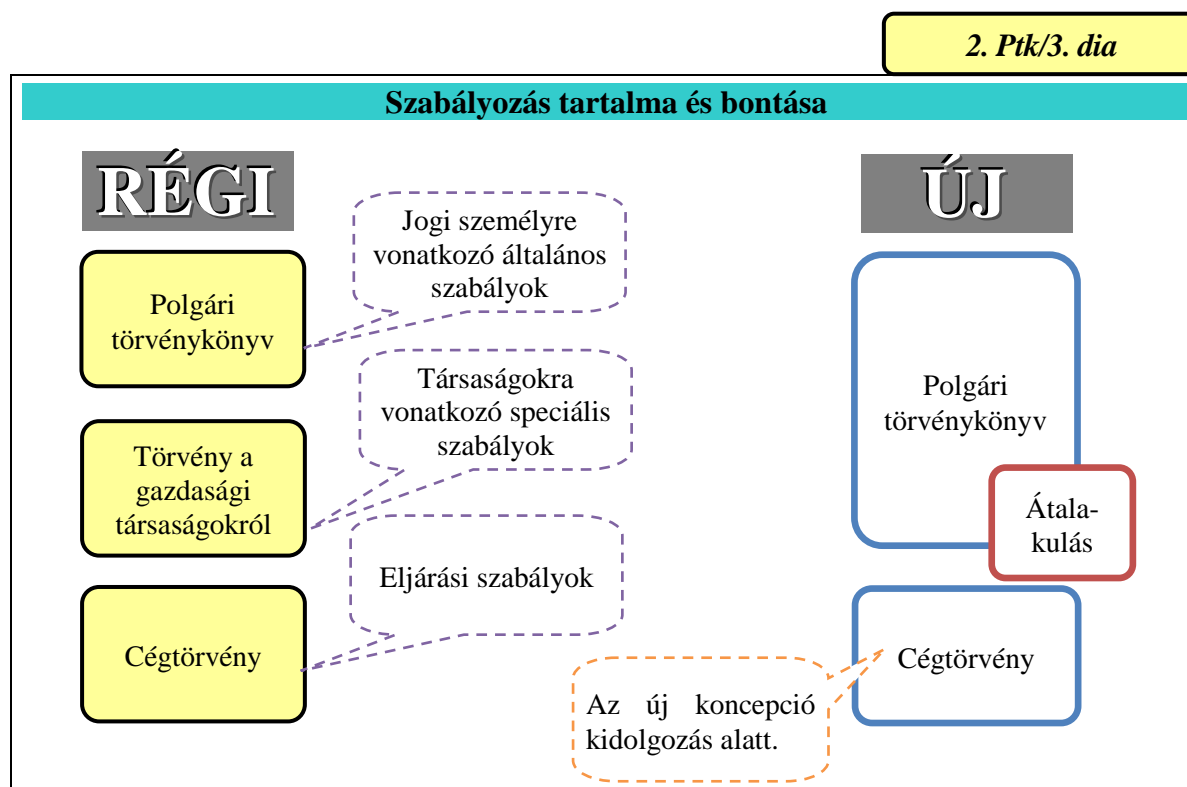
Valószínűleg fölösleges hangsúlyozni, hogy a Ptk. ismerete egy könyvvizsgáló számára elengedhetetlen, talán odáig is ragadtatjuk magunkat, hogy kijelentsük: az első három legfontosabb szabályozó között ott a helye!

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a jogi személyekkel (gazdasági társaságokkal) foglalkozó joganyagon túlmenően a könyvvizsgáló meg kell ismerkedjen a Ptk. további részeivel is alaposan. Különösen a szerződések jogáról szóló VI., a dologi jogot tartalmazó V. és az általános jogelveket tartalmazó I. könyv tartalmát ajánljuk figyelmükbe.

Végezetül szeretnénk hangsúlyozni azt a nagyon is egyértelmű, de sokszor elfeledett tényt, hogy a normaszöveg ismerete mellett a bírósági gyakorlat vizsgálata is fontos (lenne). Nyilvánvaló, hogy évtizedes messzeségben vagyunk attól, hogy az új Ptk. kapcsán kialakult, megcsontosodott bírói gyakorlatról lehessen beszélni. Mit jelent ez? Azt, hogy a jogszabály tartalmának ismeretén felül szükséges, hogy a jogalkalmazó kövesse mi történik körülötte, miként alkalmazzák és értelmezik a jogot.

2.1. A szabályozás szerkezete

2.1.1. A társasági jogot megalapozó szabályozás

A szabályozás első látványos változása, hogy a **gazdasági társaságokról szóló törvényben (Gt.) szabályozott kérdések átkerülnek a Ptk. jogi személyekkel foglalkozó Harmadik Könyvébe**; a különálló, a társasági jog gerincét adó törvény pedig hatályát veszti¹. Nem minden társasággal kapcsolatos szabály került azonban át a Ptk-ba. Néhány kérdést továbbra is különálló jogszabály tárgyalt: ilyen például a Cégtörvény², amely a cégekkel kapcsolatos eljárási természetű szabályokat rögzíti vagy a speciális helyzetben alkalmazandó Csődtörvény³. Az egy jogszabályba rendezés üdvözlendő folyamata mellett a jogalkotók úgy döntöttek, hogy bizonyos szorosan kapcsolódó kérdéseket nem a Ptk-ban kívánnak részletezni, hanem „kisebb” törvényekben helyezik el a részlet-szabályokat. A könyvvizsgálókat e szabályok közül leginkább az átalakulásokat rendező törvény érinti⁴.

¹ A Gt. – legalább időlegesen – továbbra is alkalmazandó bizonyos helyzetekben, mivel – mint ahogy ezt majd látni fogjuk – nem automatikusan kerülnek a gazdasági társaságok az új Ptk. hatálya alá, hanem megadott határidőig ekként kell döntsenek, meg kell szűnjenek vagy szűk körben egyéb módon kell a helyzetüket rendezni. Tehát – bár a Gt. 2014. március 15-én hatályát veszítette – a társaságok az áttérés előtt még a Gt. szerint működnek. [Ptké. 67. § (c)]

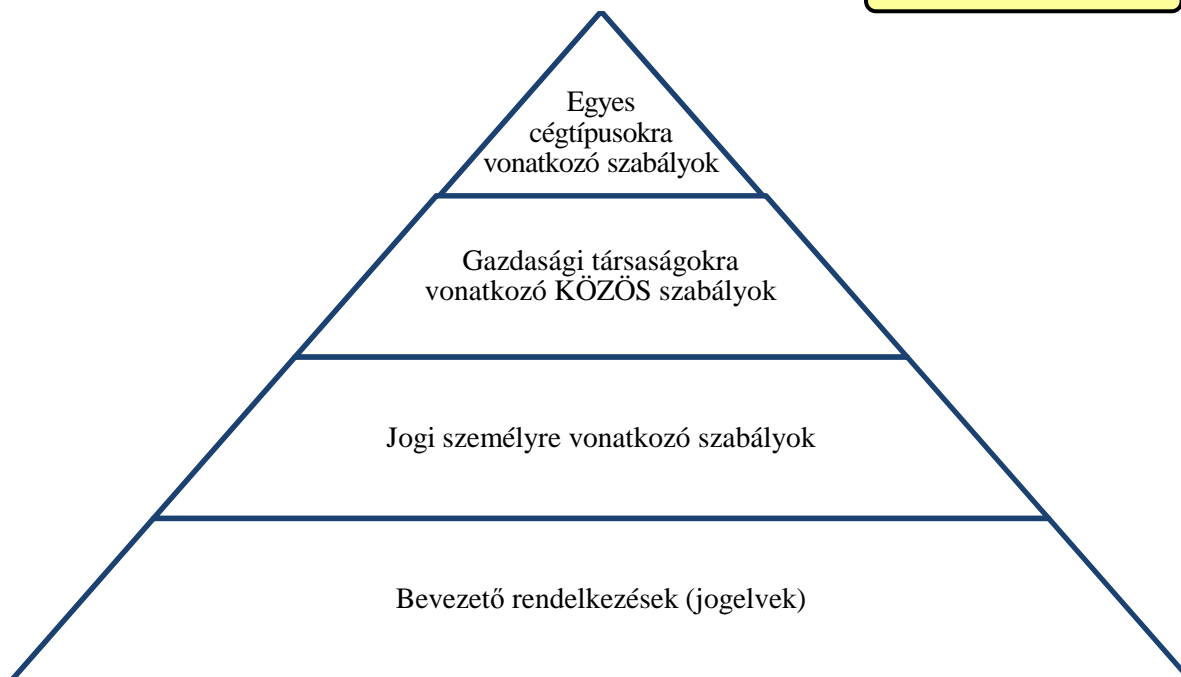
² 2006. évi V. törvény.

³ 1991. évi XLIX. törvény.

⁴ 2013. évi CLXXVI. törvény

2.1.2. A háromszintű szabályozási logika

2. Ptk/4. dia

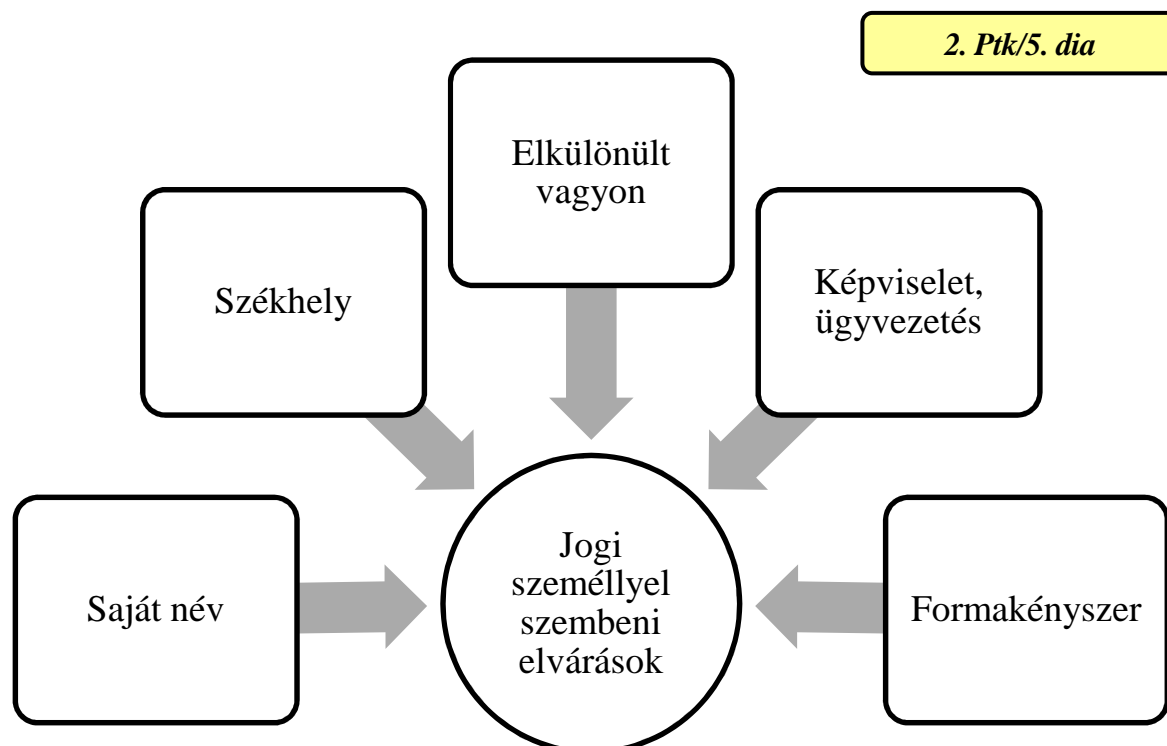
A Ptk. – ahogyan a Gt. is – **hierarchikus szabályozási logikát követ**¹: az általánostól halad a specifikus felé. Ez praktikus azt jelenti, hogy a Harmadik Könyv elsőként a **jogi személyekkel általában véve** foglalkozik, vagyis lefekteti azokat az alapvető szabályokat, amelyek minden jogi személyre nézve irányadóak (a könyv első része); majd az **összes gazdasági társaságra vonatkozó közös szabályokat** adja meg a törvény (harmadik rész, X. cím); végül az **egyes gazdasági társaságokra** állapít meg külön-külön rendelkezéseket (harmadik rész, XI-XXI. címek).

Kétségtelen, hogy a Ptk-nak ez a felépítése nem túlzottan felhasználóbarát, hiszen egy adott kérdés megítélése **többszörös keresést igényel**. Vegyük azonban észre, hogy elvi szinten egy nagyon világos elkülönítést sugall a törvényalkotó: vannak olyan szabályok, amelyek minden létrehozott jogalanyra igazak kell hogy legyenek, vannak olyanok, amelyek egy kisebb csoportra és vannak az egészen speciális kérdések is, amelyek csak bizonyos cégformák kapcsán kapnak szerepet.

A gyakorlat szemszögéből mit jelent ez a felépítés? Azt, hogy a jogszabály használójának tudatában kell lennie annak, hogy amikor egy kérdésben dönt, akkor azt nem lehet egyetlen szakasz segítségével megítélni, hanem a **három szint rendelkezéseit együtt kell vizsgálni**. Erre szolgáltat példát a döntéshozatallal kapcsolatos szabályozás. A Kft. legfőbb döntéshozó szerve a taggyűlés. A döntéshozatalnál két kérdés tisztázása szükséges: határozatképes-e a taggyűlés, illetve ha igen, akkor mi szükséges ahhoz, hogy egy határozati javaslatot elfogadjanak (szükséges arány). A határozatképesség általános szabályait a jogi személyekkel általában foglalkozó rész tartalmazza, míg azt, hogy bizonyos kérdések milyen többséget igényelnek, azt a gazdasági társaságok általános szabályai között találjuk meg, illetve az adott cégformára vonatkozó szabályozás tartalmazza.

¹ Létezik egy negyedik szint is. Ez a hierarchia legalja: az általános jogelvek, amelyek az Első Könyvben kaptak helyet.

2.2. A jogi személyek általános szabályai

A Harmadik Könyv első része – mint azt az előbb kifejtettük – az összes jogi személyre vonatkozik. Mit jelent a **jogi személy**, mit takar ez a **fogalom**? A **jogi személy a tagjaitól elkülönülő olyan entitás, amely jogokkal bírhat és kötelezettségei lehetnek**. Arról van tehát szó, hogy olyan vonásokkal ruházunk fel egy ember által képzett egységet, mint egy természetes személyt, leszámítva természetesen azokat a tulajdonságokat, amellyel csak ember bírhat. A jogi személy létrehozásának nincs túl sok általános kívánalma. A Ptk. **négy olyan vonást** emel ki, amely nélkül a jogi személy létezése elképzelhetetlen¹:

- **Saját név:** amely a többi jogi személytől megkülönbözteti úgy, hogy azokkal nem azonos és nem összetéveszthető², illetve nem kelt téves látszatot, tehát nem tartalmaz nem valós kijelentést (pl. tevékenységről).
- **Székhely:** ennek a praktikus indokon kívül garanciális jellege is van. A jogi személynek a megadott helyen kell biztosítani, hogy fogadni tudja a hozzá intézett nyilatkozatokat, illetve a jogszabályban meghatározott iratoknak is itt kell rendelkezésre állnia³.
- **Elkülönült vagyon:** az új Ptk. is egyértelműen megköveteli a jogi személytől, hogy elkülönült vagyona legyen. Az egyes formákkal szemben maga a Ptk. is különböző elvárásokat támaszt, de abban az esetben sem lehetséges vagyonrendelés nélkül jogi személyt létrehozni, ha nincs minimális követelmény.

¹ Ptk. 3:1-3:11 §§

² Ezt a kérdést a nyilvántartást végző bíróságok (társaságok esetén a cégbíróság) szigorúan vizsgálja. Általános gyakorlata a cégbíróságoknak, hogy a könnyen összekeverhető (pl. a mindössze egy-két karakteres eltérést tartalmazó) nevek bejegyzését megtagadja.

³ Óriási jelentősége van a székhelynek például abban a helyzetben, ha valamilyen jognyilatkozatot küldenek a cégnek. Gondoljunk csak az adóhatóság eljárására, abban a helyzetben, ha a székhelyre iratot küld ki és az ott nem kézbesíthető. A székhely tehát nem pusztán formalitás, hanem rendkívüli jelentőséggel bíró tényező.

- **Képviselés, ügyvezetés:** a jogi személy nem képes önállóan cselekedni, így gondoskodni kell arról, hogy ki fog nevében eljárni, ki közvetíti „akaratát” a külvilág felé. Az ügyvezetés és a képviselés ellátható természetes személy útján, de úgy is lehet dönteni, hogy azt jogi személy végzi el. Utóbbi esetben is ki kell jelölni, hogy az ügyvezető jogi személy nevében mely természetes személy jár el. A láncolat végén tehát mindenképpen egy természetes személy kell hogy álljon, aki képes az akarat közvetítésére¹.

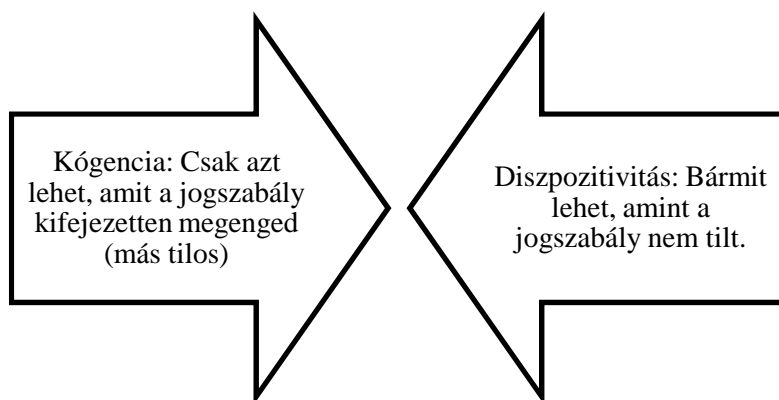
Továbbra is érvényesül a jogi személyeknél a **létesítés szabadsága**. Ez azt jelenti, hogy a létesítést – méltányolható kivételektől eltekintve – nem lehet senkinek sem megtiltatni. Azt azonban előírja a szabályozó, hogy a jogi személyeket „anyakönyvezni kell”, vagyis a **bírósági nyilvántartásba** be kell vezetni. A bíróság mérlegelési joga nagyon szűk e kérdés kapcsán. Ha a Ptk-nak megfelelően létrehozott jogi személy bejegyzését kéri, akkor ennek a bíróság köteles eleget tenni.

A létesítés szabadságának korlátja, amely kimondottan a gazdasági társaságoknál szembeötlő, a **formakötöttség**², vagyis az, hogy gazdasági társaság csak a Ptk-ban meghatározott formában létesíthető³.

2. Ptk/6. dia

Elvi változások

- Megszűnik a kógens szabályozás
 - a Ptk. eddig is diszpozitív alapokon állt
 - a Gt. kógens szabályozási logikát követett
- Az új Ptk. (így a gazdasági társaságok szabályozása is) **DISZPOZITÍV**

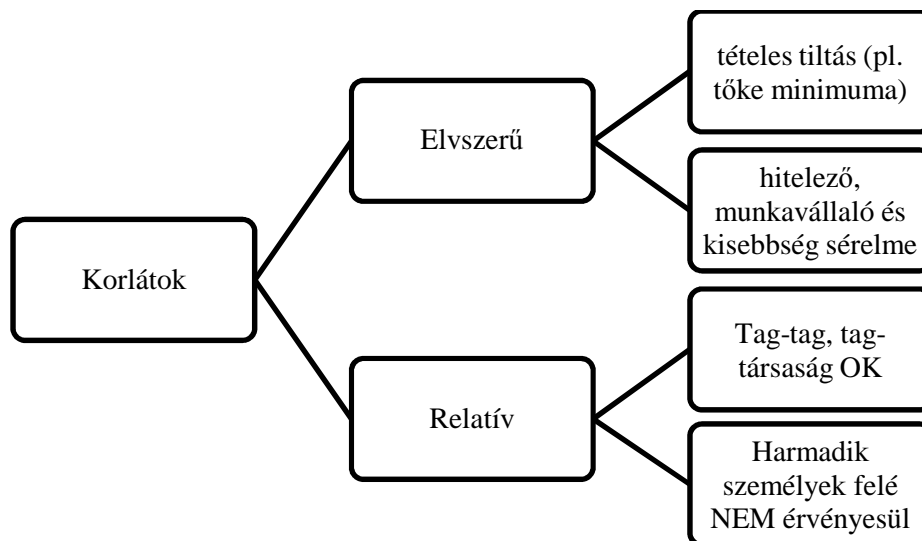
Fontos eleme a létesítés szabadságának az, hogy **az alapítók többé-kevésbé szabadon határozhatják meg a létesítő okirat tartalmát**: a Ptk. megfogalmaz szabályokat, de ettől a létesítő okiratban – főszabály szerint – el lehet térni. Elvi jellegű változást tartalmaz a jelenlegi Ptk. a korábbi Gt-hez képest.

¹ Anélkül, hogy a témát részleteiben tárgyalnánk, megjegyezzük: a jogi személy ügyvezetőnek elsősorban a felelősségi kérdésekben van fontos szerepe, ugyanis ekkor, mint ügyvezető a jogi személy fog felelni, nem a megbízása alapján eljáró természetes személy. Utóbbi a saját jogviszonya alapján felel (pl. mint munkavállaló vagy tag stb.)

² Ez azt jelenti, hogy nem lehet szerződéses megállapodással új fajta gazdasági társaság formákat kreálni.

³ 3:4 §§

2. Ptk/7. dia

A korábbi kógens szabályozási logikát a diszpozitivitás váltotta fel: ez azt jelenti, hogy a Ptk-ban leírt szabályoktól a felek eltérhetnek, ha csak az eltérés nem kimondottan tiltott¹. E diszpozitivitásnak – vagyis a létesítő okirat tartalma szabad meghatározásának – vannak

- elvszerű és
- relatív korlátai.

A következők **elvszerű tiltások**:

- **nem térhet** el a létesítő okirat a törvény szabályaitól, ha a törvény ezt kimondottan tiltja²;
- a létesítő okirat szabályozása nem tartalmazhat olyan szabályt, amely **egyértelműen a hitelezők, a munkavállalók vagy a kisebbségi tulajdonosok érdekeit sérti**, vagy
- a törvényességi **felügyeletet akadályozza**.

Emellett létezik egy relatív korlát is, amelyre nyomatékosan fel kell hívni a figyelmet. Elterjedt ugyanis egy olyan nézet, hogy bármiben meg lehet állapodni, amely az elvszerű tiltásokba nem ütközik. Ez nem így van! **A diszpozitivitást a törvény a tagok egymás közötti, illetve a tag és a jogi személy közötti jogviszonyra terjeszti ki általános jelleggel a jogszabály.** Olyan kérdésben tehát nem lehet a törvény kimondott engedélye nélkül eltérni a Ptk. szabályaitól, amely külső érintettel – harmadik személlyel – kapcsolatos viszonyt rendez³.

A diszpozitivitás fent felsorolt korlátai – különösen az elvi jellegűek – sokszor komplex mérlegelést igényelnek, hiszen azt eldönteni, hogy valami egyértelműen sérti-e a hitelezők vagy a kisebbségi tulajdonosok érdekeit, nem egyszerű kérdés.

¹ Kis túlzással a korábbi kógens szabályozásra az volt igaz, hogy a leírt szabálytól akkor lehetett eltérni, ha azt kimondottan megengedte a jogszabály.

² A jogszabály ekkor egyértelműen jelzi ezt a kívánalmat akként, hogy használja az „ettől való eltérés semmis” vagy „másként érvényesen megállapodni nem lehet”, illetve ehhez hasonló szókapcsolatokkal.

³ Gondoljuk csak végig: az összes (!) külső féllel nyilvánvalóan nem állapodott meg a tag vagy a társaság. Ennek következtében itt diszpozitivitásról beszélni nagyon nehéz lenne.

2.3. Gazdasági társaságok általános szabályai

A jogi személyek közül az **üzletszerű tevékenység végzésére létrehozott jogalanyokat nevezzük gazdasági társaságoknak**¹. A gazdasági társaság tehát részhalmaz – és a könyvvizsgáló számára a leglényegesebb részhalmaz – a jogi személyek csoportján belül. A gazdasági társaságok mind jogi személyiséggel rendelkeznek². A következő fólia tartalmaz néhány lényeges változást (pontosítást) a korábbi szabályozáshoz képest.

2. Ptk/8. dia

Gazdasági társaságokra vonatkozó általános szabályok I.

- Nem különböztet meg jogi személyiség nélküli és jogi személyiséggel rendelkező társaságokat (eddig sem volt tartalmi eltérés).
- A telephelyet és a fióktelepet nem kötelező a cégjegyzékben feltüntetni, csak ha kívánja a cég.
- A gazdasági tevékenységet a nyilvántartásba-vételi kérelem benyújtásakor lehet megkezdeni (nem az adószám megszerzésekor). (Vö. Art!!!)
- Art. 16. § (1) Adóköteles tevékenységet csak adószámmal rendelkező adózó folytathat.

2.3.1. Létesítés

2. Ptk/9. dia

Létesítés követelményei

- kötelező aláírás (meghatalmazott lehet)
- ellenjegyzés
- kötelező tartalmi elemek: szándék +
 - a társaság neve;
 - a társaság székhelye;
 - a társaság fő tevékenysége;
 - a létesítő személyek neve és lakóhelye/székhelye;
 - a vagyoni hozzájárulás mértéke, rendelkezésre bocsátásának ideje és módja;
 - első vezető tisztségviselője;
 - ha a székhely és a központi ügyintézés helye eltér, az utóbbi megnevezése; (csak gazdasági társaságnál)
- blankettás marad, de... [26/2006 (V. 18.) IM rend.]
- Működés (előtársaság) vs. üzletszerű működés (különbség???)

Gazdasági társaság létesítéséhez legalább **két személy**³ részvétele szükséges, kivétel ez alól a kft. és a zártkörű formában működő rt., melyek esetében lehetőség van arra, hogy azt egy személy hozza létre. A gazdasági társaság **létesítése**⁴ a létesítő okirat aláírásával történik, amelyet kötelező ügyvéddel ellenjegyeztetni vagy közjegyzővel közokiratba foglaltatni. A társaság **akkor jön létre** – egyelőre feltételesen – ha, mind az **aláírás** (akarategység), mind az **ellenjegyzés** vagy közokiratba foglalás megtörténik. A társaság létrejöttének számviteli kihatása is van, hiszen e pillanattól kezdve szerezhet saját vagyont, rendelkezhet joggal, vállalhat kötelezettséget a társaság. Ez azt is jelenti egyben, hogy ezeket a tényeket e pillanattól kezdve el kell kezdeni nyilvántartani.

¹ Ptk. 3:88 és 3:93 §§

² Megszűnik az a nehezen értelmezhető helyzet, hogy egyes gazdasági társaságok (kkt., bt.) nem rendelkeznek jogi személyiséggel. Az új szabályozás szerint minden gazdasági társaság jogi személy.

³ Jogi személy vagy természetes személy.

⁴ Ptk. 3:94 – 3:100 §§

A **létesítő okirat elnevezése** általában társasági szerződés, de egyszemélyes társaságnál alapító okiratnak, részvénytársaság esetén pedig alapszabálynak nevezzük¹.

A létesítő okiratnak **két alaki követelménye** van:

- azt **minden tagnak**² **alá kell írnia**, ami nyilván azt is jelenti, hogy azzal minden tagnak maradéktalanul egyet kell értenie;
- a létesítő okiratot ügyvéddel vagy jogtanácsossal³ **ellen kell jegyeztetni** vagy közjegyző segítségével közokiratba kell foglalni.

Utóbbi követelmény oka az, hogy a közreműködő jogász ellenőrizze az alapításban részt vevő személyek személyazonosságát (képviselési jogosultságát), a szerződéses akarat valódiságát és öröködjék a szerződés törvényessége felett (a jogi tartalmat ellenőrizze).

A **létesítő okirat** – gazdasági társasági formától független – **kötelező tartalma** azon felül, hogy egyértelműen **kifejezik a létesítés szándékát**, a következő (erről tehát mindenképpen meg kell állapodnia az alapítóknak):

- a társaság neve;
- a társaság székhelye;
- a társaság fő tevékenysége;
- a létesítő személyek neve és lakóhelye/székhelye;
- a vagyoni hozzájárulás mértéke, rendelkezésre bocsátásának ideje és módja;
- első vezető tisztségviselője;
- ha a székhely és a központi ügyintézés helye eltér, az utóbbi megnevezése és helye.

A fentiek felül a társasági szerződésnek még vannak – akár bizonyos helyzetben kötelező – elemei is (pl., ha van könyvvizsgáló, akkor ennek ténye és az első könyvvizsgáló azonosítása).

A létesítő okirat (a nyilvánosan működő részvénytársaságot leszámítva) megalkotható **szerződés mintákkal**. A szerződés mintákat miniszteri rendelet tartalmazza⁴. Mire alkalmas ez a megoldás? Egyfelől az adminisztrációs terheket mérsékeli abban a helyzetben, ha nem igényel bonyolalmasabb szabályozást a társaságon belüli, illetve a társaság és a tagok közötti viszony. Másfelől arra is alkalmas a blankettás társasági szerződés (alapító okirat, alapszabály), hogy a cégbíróság gyorsabban tudjon dolgozni, hiszen ebben a helyzetben a szabályozás tartalma előre ismert, „garantáltan jó”, így elsősorban formai vizsgálatokra van csak szükség. Ezért bírót helyett ügyintéző is eljárhat, a csatolandó dokumentumok köre is szűkebb. Ennek következtében az ilyen cégekhez kapcsolódó bejegyzési határidő rövidebb, illetve a bejegyzés illetéke is kisebb⁵.

Fontos látni, hogy a létesítő okirat mintás változata nem alkalmas egyedi szabályozási igények kialakítására, azt úgy tervezték meg, hogy a leggyakrabban előforduló – viszonylag egyszerű és egyértelmű – eseteket fedje le. Ebből következik, hogy bonyolultabb esetben nem célravezető az alkalmazása. Megjegyezzük, hogy annak nincsen akadálya, hogy sürgős esetben a tagok blankettával létrehozzák a jogalanyt, majd a bejegyzés utáni hatállyal (ez alapesetben egy munkanappal később van) döntenek a társasági szerződés módosításáról és ettől kezdve a megváltoztatott szabályok szerint működnek tovább.

¹ Az elnevezésbeli különbség nem hordoz tartalmi különbséget.

² A részvénytársaság esetén a tag elnevezése részvényes. Ebben az anyagban a tag alatt – hacsak nem jelöljük másként, vagy nem következik a mondanivalóból egyértelműen – a tagot és a részvényest is értjük.

³ Erre csak valamely alapító jogtanácsosa vehető igénybe.

⁴ 26/2006. (V.18.) IM rendelet

⁵ Az illetékek mértékét lásd Itv. 45. §.

A létesítő okiratot bírósági nyilvántartásba vétel céljából **be kell jelenteni** a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz. Erre **harminc nap** áll rendelkezésre¹. Az iratok benyújtását a cégbíróság visszaigazolja (arról elektronikus értesítést küld). Szükség esetén ez az értesítés igazolja, hogy a bejegyzésre irányuló cégeljárás folyamatban van. Egyidejűleg a cégjegyzékben a céget – mint bejegyzés alatt álló jogalanyt – feltüntetik. A **cégeljárásban** – továbbra is – **kötelező a jogi képviselő**, a tagok önállóan nem járhatnak el.

A társaság a létesítő okirat ellenjegyzésétől (közokiratba foglalásától) kezdődően **előtársaságként** működik².

Az előtársasági létszakaszban üzletszerű gazdasági tevékenységet is lehet végezni, de csak azután, hogy a nyilvántartó bírósághoz a kérelmet benyújtották. Az, hogy mi minősül „egyszerű” működésnek és mi üzletszerű gazdasági tevékenységnek, megítélés kérdése és az egyértelmű elválasztása sem minden helyzetben oldható meg. Vélhetően annak nincs akadálya, hogy a létesítő okirat ellenjegyzése (közokiratba foglalása) után, de a nyilvántartó bírósághoz benyújtás előtt a cég pl. munkaszerződéseket kössön vagy irodát béreljen. A termelés megkezdése, vagy ügyfeleknek tanácsadás nyújtása azonban már az üzletszerű gazdasági tevékenység körébe tartozik, így az nem megengedett.

Látható, hogy az előtársasági létszakasz egy úgynevezett **függő jogi helyzetet** teremt, tehát véglegesen akkor „tisztázódik” az elindult ügyletek sorsa, ha a bejegyzésről (esetleg annak elutasításáról) jogerős határozat születik. Így ez idő alatt bizonyos korlátozásokat vezet be a jogalkotó, hogy egy esetleges kedvezőtlen döntés ne vezessen feloldhatatlan helyzetekre.

2. Ptk/10. dia

Így az előtársaság

- tagjai nem változhatnak (kivéve a jogszabályon alapuló változást);
- a létesítő okirat nem módosítható, leszámítva azt a helyzetet, amikor az eljáró bíróság (esetleg engedélyhez kötött tevékenységre jogosító szerv) hívja fel a benyújtott kérelemhez csatolt okirat módosítására a tagokat;
- nem alapíthat társaságot és nem vehet részt tagként más társaságban;
- nem kezdeményezheti tag kizárását;
- nem alakulhat át, egyesülhet vagy válhat szét és nem dönthet arról, hogy jogutód nélkül megszűnik³.

A feltételes helyzet a bíróság határozat hozatalával ér véget. Ha a bíróság a céget végül **bejegyzi**, akkor annak a joghatása az, hogy a megkötött jogügyletek már az **alapítás napjára visszamenőleg** a társaság jogügyleteinek minősülnek, tehát azokat úgy kell tekinteni, mintha azokat a már bejegyzett társaság hozta volna létre. Akkor azonban, ha a társaság **bejegyzését elutasítja** a bíróság, a működést haladéktalanul be kell szüntetni, a vállalt kötelezettségeket a rendelkezésre bocsátott vagyonból kell kielégíteni. Ha erre a rendelkezésre bocsátott vagyon nem nyújt fedezetet, akkor ...

- abban a helyzetben, ha a létrehozni kívánt társaság kapcsán a tag mögöttes felelőssége korlátlan lett volna, ebben a helyzetben is korlátlanul és egyetemlegesen felelnek;
- ha korlátozott lett volna, akkor a helytállás mellett esetlegesen ki nem elégített követelések kapcsán a vezető tisztségviselők lesznek korlátlanul és egyetemlegesen kötelesek helytállni.

¹ Ha sajátos tevékenység miatt hatósági engedély is szükséges a bejegyzéshez, akkor ennek a kézhezvételétől számolt 15 napon belül kell a nyilvántartásba vételt kezdeményezni.

² Ptk. 3:101 §

³ A benyújtott kérelmet azonban a bejegyzésig vissza lehet vonni. Ebben a helyzetben a bejegyzés elutasításához fűződő következményeket kell értelemszerűen alkalmazni. A már bejegyzett társasághoz kapcsolódó bejegyzési kérelmet visszavonni – természetesen – nem lehet, hisz a jogalany akkor „véglegesen” létrejött. Ekkor már csak a végelszámolás lefolytatása a járható út, ha a társaság megszüntetése a cél.

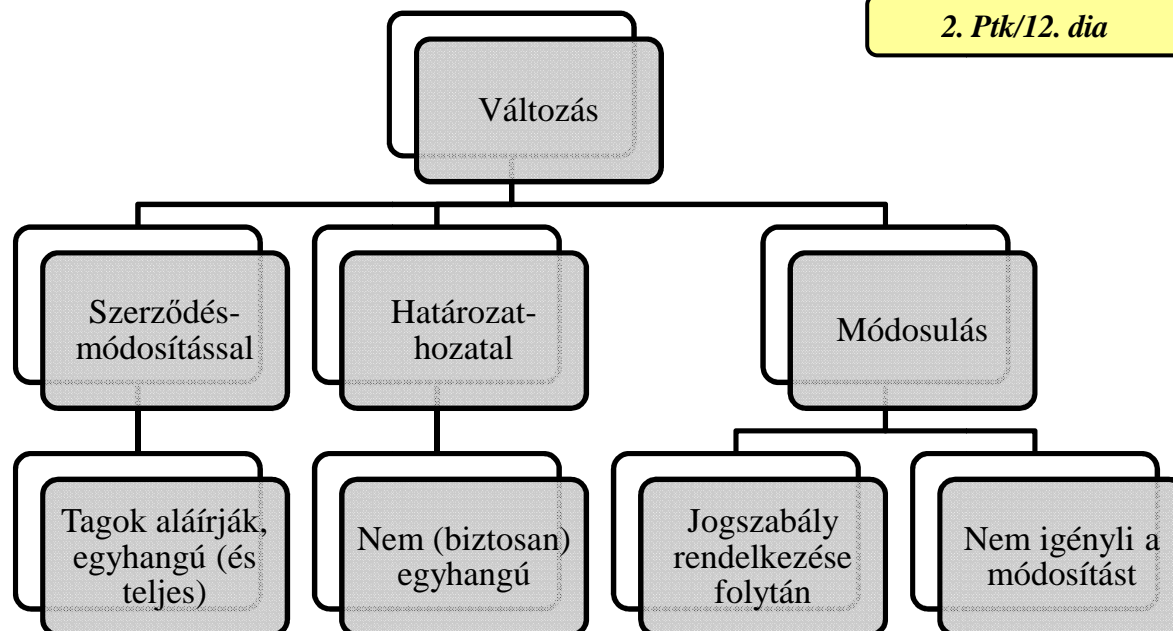
2. Ptk/11. dia

Bejegyzés körüli adóhatósági eljárás

- Adóregisztrációs eljárás – kizárólag alakuláskor van helye (1/8 nap)
- Adószám megállapításának megtagadása taxatív indokokkal
 - korábban vezető tisztségviselő vagy 50% + tag olyan társaságban
 - ✓ nagy adótartozással rendelkezik most
 - ✓ nagy adótartozással szűnt meg (15/30 millió) [5 év]
 - ✓ szankciós adószám törlés
 - tag, részvényes nagy adótartozással rendelkezik.

Bár nem a Ptk. szabályozza a kérdést, nem kerülhető meg annak megemlézése, hogy **a bejegyzés körüli eljárások kapcsán az adóhatóság is vizsgálódik**, mégpedig kötelező jelleggel. Az adózás rendjéről szóló törvény¹ előírásai alapján a bejegyzés előtt el kell végezni az úgynevezett adóregisztrációs eljárást, amelynek keretében megállapítják a cég adószámát. Ennek során az adóhatóság megvizsgálja, hogy nincs-e olyan körülmény, amely okot ad arra, hogy megtagadják az adószám kiosztását (ezek az okok szigorúan szabályozottak, **taxatív listában** kaptak helyet és mindig múltbéli tevékenységgel függenek össze). Ha az adóhatóság valószínűsíti, hogy meg kell tagadni az adószám kiállítását, akkor azt nagyon gyorsan (egy munkanap) jelzi az eljáró bíróságnak, amely az eljárást felfüggeszti. A felfüggesztés időtartama alatt a határidők nem telnek. Az adóhatóság a rá irányadó határidő szerint elvégzi a részletes vizsgálatot. Ha az eredmény az, hogy az adószám megállapítható, akkor a cégbíróság folytatja a bejegyzésre irányuló eljárást, és ha minden egyéb feltétel teljesült a céget bejegyzi. Ellenkező esetben is folytatódik az eljárás, de csak azért, hogy olyan határozat születhessen, amelyben megtagadják a kérelmezett bejegyzést, vagyis a jogi személy végül nem jön létre.

2. Ptk/12. dia

A létesítő okirat később **módosulhat**². Ennek három fő módja van:

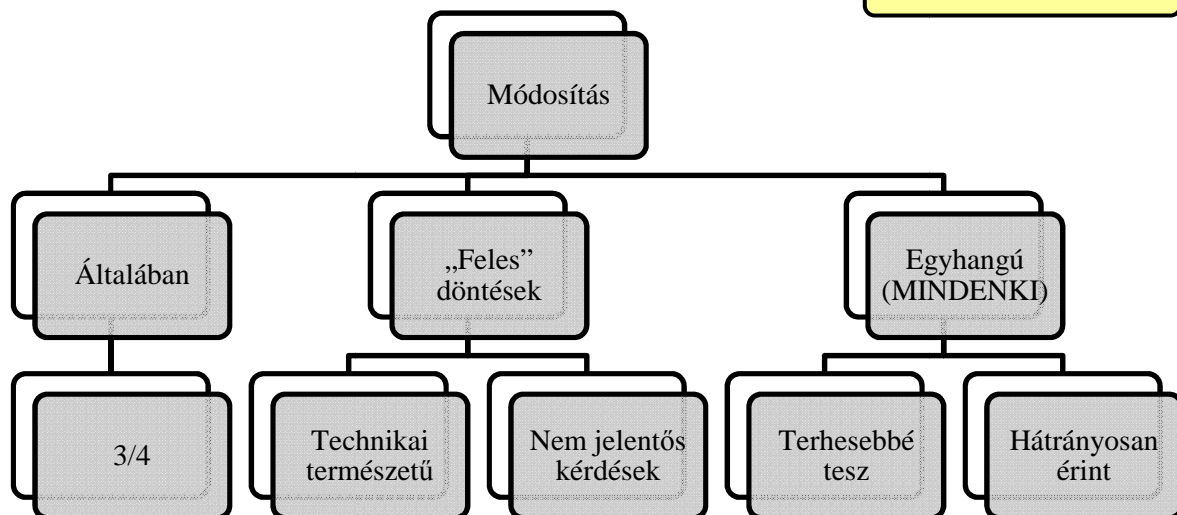
- a **szerződéskötéssel** történő módosítás (amely feltételezi, hogy azt minden fél aláírja);
- a legfőbb szerv **határozatával**;
- egyéb jogi tény miatt **módosul** a szerződés.

¹ 2003. évi XCII. tv.

² Ptk. 3:102 §

Az első esetkör nem okoz különösebb problémát, hisz itt minden tag¹ aláírta a módosítást, így az akarat egységes. A második esetkör ennél sokkal érzékenyebb terület.

2. Ptk/13. dia

Míg az alapítás egyhangúlag történik (hisz aki nem értene egyet az alapítással, nyilván nem írja alá a létesítő okiratot, praktikusán „kimarad” a társaságból), addig egy **későbbi módosítás már nem biztos, hogy egyhangúlag történik**. A Ptk. elfogadja, hogy a működés során nem követelhető meg minden kérdésben a tagok közötti teljes összhang, hisz az indokolatlan mértékben „befagyasztaná” az alapításkor fennálló viszonyokat. Ezért a Ptk. főszabály szerint **háromnegyedes szótöbbséggel** a létesítő okirat megváltoztatását megengedi, a következő korlátokkal:

- a **cégnév, székhely, telephely, fióktelephely és a tevékenységi kör** (kivéve a főtevékenységet) akár **egyszerű szótöbbséggel** is módosítható – itt tehát kimondottan egyszerű a módosítás;
- valamennyi tagnak **egyhangúlag** kell azonban döntenie minden olyan kérdésben, amely **egyes tagokat hátrányosan érint vagy a tag helyzetét terhesebbé teszi**. Ezekben a kérdésekben még azok a tagok is szavazhatnak, akiknek valamely oknál fogva nincs szavazati joguk (például mert a társasági szerződés vagy az alapszabály ekként rendelkezik).

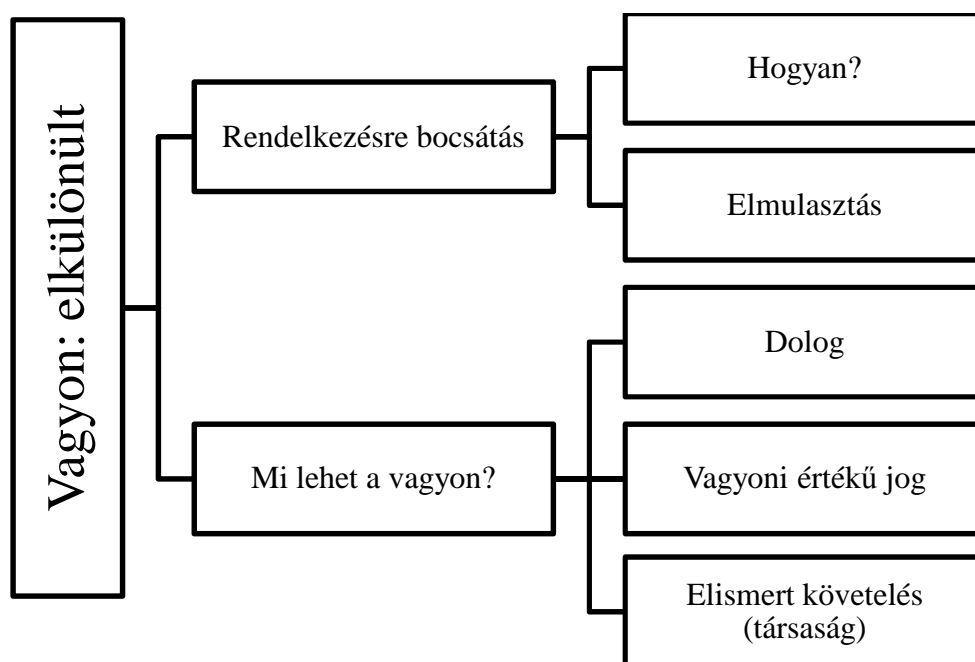
Ha a létesítő okirat módosítására a legfőbb szerv határozata alapján került sor, akkor azt nem kell minden tagnak aláírnia. A határozatot elegendő írásba foglalni, amely alapján az ügyvéd vagy jogtanácsos elkészíti a társasági szerződés egységes szerkezetű változatát².

¹ A tag alatt részvényest is értünk, hacsak nem jelöljük egyértelműen, hogy nem.

² Az egységes szerkezetű irat az adott napon hatályos változatát tartalmazza a dokumentumnak úgy, hogy minden (külön megszövegezett módosítást) beleszerkesztenek.

2.3.2. Vagyoni hozzájárulás

2. Ptk/14. dia

A gazdasági társaság – ahogyan minden jogi személy – **elkülönült vagyonnal kell, hogy rendelkezzenek**¹. Ezért a következő kérdéseket szükséges rendezni:

- **hogyan kell** a tagnak a vagyoni hozzájárulást teljesíteni és mi történik akkor, ha ezt a tag elmulasztja;
- milyen vagyoni elemeket lehet a társaság rendelkezésére bocsátani nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként.

A **vagyoni hozzájárulás mértékét és formáját** a létesítő okiratban meg kell határozni. Rendkívül lényeges és kivételt nem tűrő szabály, hogy ha a **tag elmulasztja teljesíteni a vállalt kötelezettségét**,² akkor **tagi jogviszonya a következők szerint megszűnhet**. Elsőként a vezető tisztségviselő **felszólítja** teljesítésre a tagot; és ebben a felszólításban a lehetséges jogkövetkezményeknek is szerepelniük kell. A felszólítás tartalma kötött: harminc napos határidőt kell tűzni a teljesítésre. Ha ez a felszólítás eredménytelen (bármely okból, ideértve azt a helyzetet is, ha méltányolható okból késik a tag a vagyon rendelkezésre bocsátásával) a határidő utolsó napját követő napon a tagi jogviszony – a törvény erejénél fogva, minden egyéb cselekmény nélkül – megszűnik. E tény az ügyvezető egyszerűen megállapítja és a (volt) taggal elszámol. Az elszámolás során a tagnak járó összegből érvényesíti a társaságnak esetleg okozott kár miatti tételeket. Érvényesen a tag kizárásától eltekinteni vagy más szabályokat megállapítani ezen eljárásra nem lehet.

A **vagyoni hozzájárulás korlátozás nélkül lehet pénz**, de a Ptk. engedélyezi a nem pénzbeli hozzájárulás bevitelét is. **Nem pénzbeli hozzájárulás (apport) tárgya** lehet:

- dolog;
- vagyoni értékű jog;
- elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelés.

Az apport szolgáltatója **garantálja annak teljesítéskori értékét**, a helyes értékelésért öt évig felel. Ha utólag kiderül, hogy az apport túlértékelt, akkor azok a tagok is felelősek lesznek – egyetemlegesen a szolgáltatóval – akik tudták, hogy az apport értéke meghaladja a szolgáltatáskori értéket.

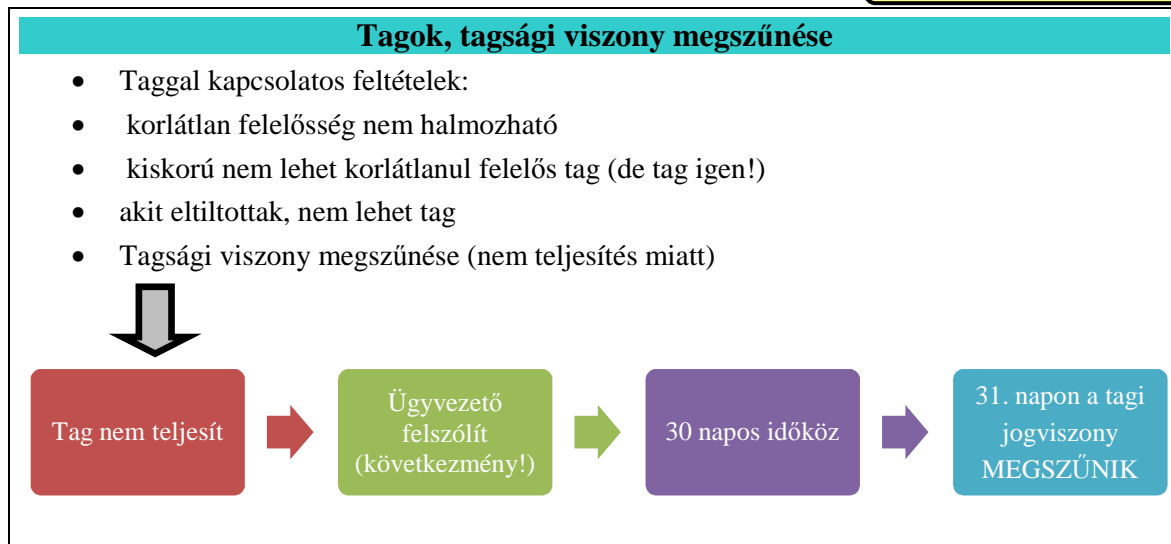
¹ Ptk. 3:99-100 §§.

² Ez nem csak alapításkor, hanem tőkeemeléskor is alkalmazandó szabály.

Nem lehet apport tárgya az, ami nem választható el a nyújtó személyétől. Így nem lehet apportként elfogadni a személyes közreműködést, a munkavégzést, a kizárólagos együttműködést és hasonló ígéreteket, még akkor sem, ha megbízható értékelésük lehetséges. A nem pénzbeli hozzájárulásra vonatkozó szabályoktól a felek nem térhetnek el, ezek kógens előírások.

2.3.3. A gazdasági társaság tagjai, a tag kizárása

2. Ptk/15. dia

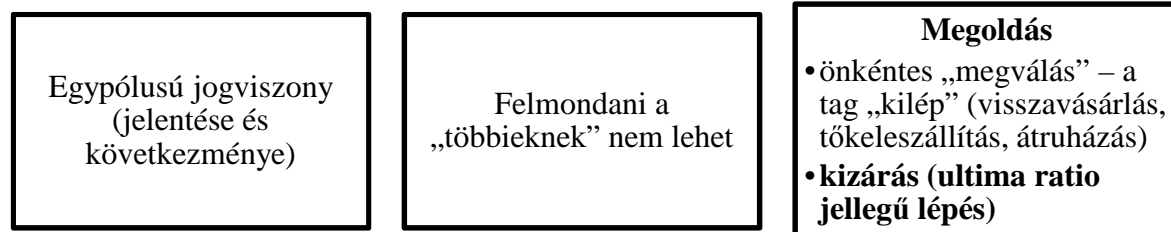

Gazdasági társaság tagjává bárki válhat, a korlátlan mögöttes felelősség kapcsán mondja ki a Ptk. a következő tilalmakat:

- **nem „halmozható” a korlátlan felelősség**, vagyis nem vállalhat egy jogalany több korlátlan mögöttes felelősséget, ezért nem lehet kkt. és egyéni cég tagja, illetve bt. beltagja a kkt., bt., és az egyéni cég, valamint egy természetes személy sem lehet több helyütt beltág/kkt tag/egyéni vállalkozó;
- **kiskorú nem lehet korlátlanul mögöttes felelős tagja** társaságnak (korlátozott felelősségű tagja azonban lehet).

Emellett a Ptk. lehetőséget ad arra, hogy a **bíróság eltiltsa** – büntető céllal – személyeket attól, hogy gazdasági társaságban tagként részt vegyenek; ők nem jogosultak arra, hogy tagként jelenjenek meg a jogi személyben.

2. Ptk/16. dia

A társasági szerződés (alapszabály) speciális, úgynevezett **egypólusú jogviszonyt** keletkeztet ellentétben a kötelmi jogból ismert szerződésekkel. Ez azt jelenti, hogy a tagok érdekei egybeesnek, nincs a megszokott két vagy több egymással „szemben álló”¹ fél. Felmerül a kérdés, hogy mi történik akkor, ha a tagok közül akad olyan (vagy olyanok) akivel a cég nem tud együttműködni. A szerződést a **többi tag nem mondhatja fel e taggal szemben**. Ha a szóban forgó tag kiszáll a cégből, akkor a probléma megoldódik: a konfliktust megoldja a részesedés elidegenítése vagy egy olyan tőkeleszállítás, amely során e tag kilép. Ha erre a tag nem hajlandó, akkor rendelkezésre áll egy olyan peres eljárás, amellyel a **tagot ki lehet zárni a társaságból**². Ennek az eljárásnak rendkívül szigorú szabályai vannak.

2. Ptk/17. dia

Tag kizárása

- Feltétel: a tag társaságban maradása...
 - a társaság célját
 - nagymértékben
 - veszélyeztetné.
- Eljárás: bíróság előtt folyó peres eljárás

Társasági határozat
(3/4-es! érintett tag
nem szavaz)

15 napon belül
keresetlevél
jogvesztő határidő

Bíróság döntése
(felfüggesztés,
soron kívüli
tárgyalás)

A tag kizárása csak **bíróság előtt folyhat**, ennek az eljárásnak a neve: tag kizárására irányuló eljárás. Erre kizárólag akkor van mód, ha **bebizonyosodik, hogy a tag társaságban maradása a társaság célját nagymértékben veszélyeztetné. A feltételben minden egyes szónak jelentősége van.** A társaság célját kell veszélyeztetnie a kizárandó tagnak, tehát egy olyan célt, amelyet ő maga alakított ki alapításkor, illetve ha később lépett be a cégbe, akkor belépésekor elfogadott és magára nézve kötelezőnek ismert el. Külön is kiemeljük, hogy nézeteltérések és **személyes konfliktusok nem felelnek meg a fenti definíciónak.** A kizárásra irányuló eljárás **háromnegyedes szótöbbséggel** indítható, ahol a szóban forgó tag nem szavaz. Ha a legfőbb szerv döntése az, hogy a tagot ki kell zárni, akkor a bíróság elé kell terjeszteni a keresetlevelet **15 napon belül**. Ez jogvesztő határidő, azaz ha elmarad, már nem lehet ezt a késedelmet pótolni, legfőljebb akkor, ha ismét döntenek a kizárásról.

Nem lehet kizárásra irányuló eljárást kezdeményezni a következő helyzetekben:

- nyilvánosan működő részvénytársaság részvényese kapcsán;
- ha a társaságnak csak két tagja van (egynél pedig értelemszerűen értelmetlen a kérdésfelvetés);
- nem zárható ki az a tag sem, aki legalább a szavazatok háromnegyedével rendelkezik.

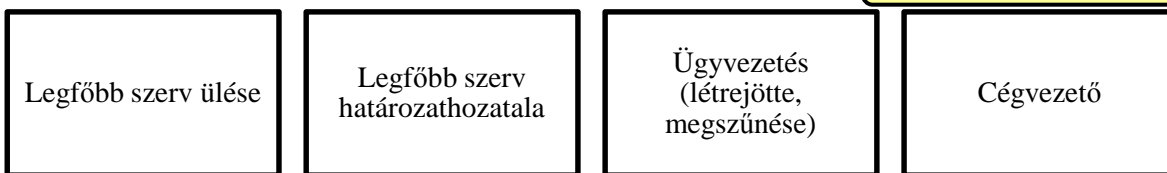
További korlát, hogy egyszerre csak egy tag kizárására irányuló per lehet folyamatban, addig nem lehet új ilyen pert indítani, amíg egy korábbi nem zárult le.

¹ Koránt sem ellenérdekként kell felfogni a szókapcsolatot, de látványos, hogy pl. egy adásvételnél ez a szembenállás megvalósul, a jogviszony kétpólusú. Van egy eladó és egy vevő, sajátos érdekekkel, jogokkal és kötelezettségekkel. Így kell tehát értelmezni az egypólusú – többpólusú situációt.

² Ptk. 3:107 – 108 §§.

2.3.4. Szervezet

2. Ptk/18. dia

A gazdasági társaság, mint jogi személy, döntéseket hoz. E **döntéshozatalnak három szintje** van. Az egyik szint a stratégiai jellegű döntések szintje, amely kapcsán a tulajdonosok akaratát közvetlenül kell megismerni (**közgyűlés, taggyűlés, tagok gyűlése**). A második szint a legfőbb vezetők testülete (**igazgatótanács, igazgatóság**). Ez nem minden helyzetben létezik, egyes egyszerűbb társasági formáknál (pl. kft.) átugorják ezt a szintet. A legalsó szint a napi, operatív döntések meghozatalát takarja. Ezt végzi a **menedzsment**.

2.3.4.1. A legfőbb szerv

2. Ptk/19. dia

Legfőbb szerv
• Tagok gyűlése, taggyűlés vagy közgyűlés. • Egyszemélyes társaság: nincs(!) a tag írásban dönt. • Kötelezően e körbe utalva: beszámoló, eredmény felhasználás, per indítása és igény érvényesítése (tisztviselő, könyvvizsgáló, tag). • Összehívja: vezető tisztviselő. • Meghívó: társaság azonosítása, hely, idő és napirend. • Első ülés – határozatképesség korlátok közé szorítva. • Megismételt ülés – határozatképes, ha a napirend nem változik. • Nem szabályszerűen összehívott ülés: semmis határozatok. • Kiküszöbölés: 30 napon belül EGYHANGÚ jóváhagyás.

A stratégiai döntéseket a tagok együttesen hozzák. E döntéshozatali grémiumot **legfőbb szervnek**¹ nevezzük. Társasági formától függően ez tagok gyűlése, taggyűlés vagy közgyűlés. Ha a társaság egyszemélyes, akkor legfőbb szerv nem működik a társaságnál (nincs értelme), hanem a tag egyedül dönt. Ezt írásban teszi, alapítói határozat formájában.

Minden tagot megilleti az a jog, hogy részt vegyen a gyűlésen, azonban ezek az **ülések nem nyilvánosak**. Ha valaki nem tag, vagy nem hívták meg, akkor ülésen nem vehet részt.

Az ülés **összehívására a vezető tisztviselő jogosult**. Az összehívás **meghívó** kiküldésével valósul meg, illetve megoldható a meghívó előre rögzített helyen és módon történő közzétételével is. A meghívó kötelező tartalma a következő:

- a szóban forgó gazdasági társaság neve és székhelye;
- az ülés időpontja;
- az ülés helyszíne;
- a napirend.

Garanciális szabály, hogy az ülést a cég székhelyére kell összehívni. Ettől eltérni csak akkor lehet, ha erről a tagok előre megállapodtak (erre mód van már a társasági szerződésben is).

¹ Ptk. 3:109-111. §§ és 3:16 – 18. §§

Az ülés helye mellett két olyan kulcskérdés is van, amelynek a meghatározása alapjaiban befolyásolja a legfőbb szerv ülését:

- a **napirend** és
- az ülés összehívásának **időzítése**.

A meghívóval együtt ki kell küldeni a **napirendet** is. A napirend stratégiai fontosságú kérdés, mert csak azokról a kérdésekről **eshet szó**, illetve csak arról lehet érvényesen **dönteni**, ami ebben a napirendben szerepelt. **Kisegítő szabály**, hogy ha a legfőbb szerv ülésén minden tag jelen van és **egyhangúlag** hozzájárult ahhoz, hogy az adott kérdést megtárgyalják, akkor abban is születethet döntés. Mivel maga a napirend határozza meg azt, hogy miről döntenek a tagok, így kézenfekvő, hogy ennek meghatározásának a joga lényeges kérdés, és ha ez kizárólag az ügyvezetés kezében maradna, akkor az az erőviszonyok indokolatlan eltolódását okozná. Egy kérdés napirendre tűzéshez a táblázatban szereplő többség szükséges (lásd lenn).

A legfőbb szerv **összehívására** a Ptk. – szintén garanciális okból – **határidőket szab**. Ennek célja az, hogy a tag meg tudja szervezni a gyűlésen való részvételét és hogy felkészüljön a kérdések megvitatására. Két határidő is van: egyfelől az összehívásra vonatkozó, másfelől az, hogy a megismételt ülés miként hívható össze. A megismételt ülésen a határozatképesség biztosítását könnyíti a Ptk.

A **megismételt ülés** lényege az, hogy azon a jelenlevő szavazati aránytól függetlenül mindenképpen lehet döntést hozni (az határozatképes lesz). Ennek a szabálynak az az értelme, hogy ne alakulhasson ki stratégiai kérdésekben patthelyzet, illetve időben lehessen dönteni. A megismételt ülésre akkor lehet e könnyített szabályokat alkalmazni, ha azt az eredeti napirenddel hívják össze – nyilvánvalóan ez is garanciális szabály.

2. Ptk/20. dia

Cégforma	Kkt. és Bt.	Kft.	Zrt.	Nyrt.
Napirend kiegészítéséhez szükséges arány¹	Nincs szabály, a tagokra bízva	Bármely tag	Szavazati jogok 5%-a	Szavazati jogok 1%-a
Határidő az összehívásra	Nincs szabály, így bármi	15 nap	15 nap	30 nap ²
Leszállítható a határidő a létesítő okiratban	Nem értelmezhető	3 napra	Nincs szabály	Nincs szabály
Megismételt ülés összehívása (eredeti időponthoz képest)	Nincs szabály, így bármi	Legalább 3 napra (ez kógens) legfőljebb 15 napra	Legalább 3 napra legfőljebb 21 napra (mindkettő kógens)	Legalább 10 napra legfőljebb 21 napra (mindkettő kógens)

Ha bármilyen okból az összehívott és megtartott ülés **nem szabályszerű**, akkor az ott hozott határozatok **semmisek** (azokat nem lehet a legfőbb szerv határozatainak tekinteni). Azonban a gyakorlati élet igényeihez alkalmazkodva a Ptk. lehetőséget biztosít, hogy a „határozat” keltétől számított harminc napon belül a tagok **egyhangúlag**³ jóváhagyják ezt a döntést, mely a meghozatalának napjára visszamenőlegesen válik ekkor érvényessé. (Érdemes odafigyelni arra az apró különbségre, hogy nem a meghozott határozattal – tartalmával – kell utólag egyhangúlag egyetérteni, hanem bele kell nyugodnia mindenkinek, hogy a döntés nem a szabályos keretek között folyt.)

¹ Álláspontunk szerint ezt lefelé eltolni megállapodással (létesítő okiratban) lehet, fölfelé nem, mert az a kisebbség sérelmével járna és az az elvi tilalmak között szerepel.

² Az anyagokat a közgyűlés előtt 21 nappal meg kell küldeni, közzé kell tenni.

³ Ebből fakadóan ez csak kisebb taglétszámú társaságoknál képzelhető el.

2. Ptk/21. dia

Speciális ülések

Speciális ülések

- hírközlő eszközön keresztül (csak gazdasági társaság)
- ülés tartása nélküli döntéshozatal (bármely jogi személy)
- konferencia közgyűlés (csak Nyrt. – mix)

Hírközlő eszközök

- azonosítás
- folyamatos, akadálymentesített kommunikáció
- rögzítés
- jegyzőkönyv – ügyvezető állítja össze (benyújtás)

A Ptk. két olyan eljárást ismer, amellyel a **személyes érintkezésen alapuló ülés kiváltható**:

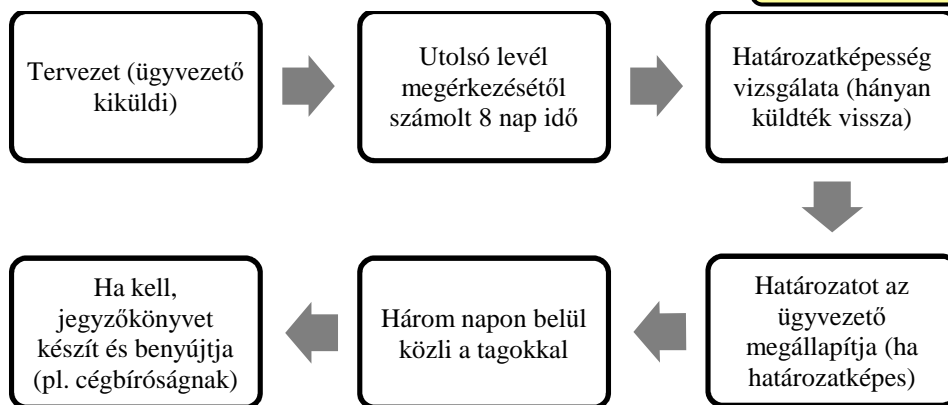
- a **hírközlő eszközökön** keresztül ülés tartását (illetve ennek speciális esete a konferencia közgyűlést) és
- az **ülés tartása nélküli** döntéshozatalt¹.

Ezek a módzatok akkor vehetőek igénybe, ha a létesítő okirat erre lehetőséget ad.

A **hírközlő eszközökön** keresztül döntéshozatal azt jelenti, hogy valós időben (egyszerre, ugyanakkor) az egymástól távol lévő tagok értekezni tudnak egymással és ezt a kommunikációt technikai eszközök segítségével keresztül valósítják meg. A jogszabály azt követeli meg, hogy a **kölcsönös kommunikáció** akadálymentes legyen és a **résztevők azonosítása** kétséget kizáróan megtörténhessen és az utólag **ellenőrizhető legyen** (a kft. esetében – az iratbetekintési jog kapcsán – egyenesen felvételtől beszél a szabályozás). A részletszabályokat a létesítő okiratban rögzíteni kell. Egyebekben úgy kell tekinteni, mintha normál ülést tartottak volna a felek.

A nyilvános részvénytársaság szabályozásában található a hírközlő eszközök igénybevételevel tartott közgyűléshez hasonló intézmény a **konferencia közgyűlés**. Ebben a helyzetben egyes részvényesek bekapcsolódhatnak hírközlő eszközök segítségével is a közgyűlés munkájába. A részvényesek a „jelenlét” választásáról a közgyűlés előtti ötödik napig tájékoztatják a társaságot, ha nem nyilatkoznak úgy kell tekinteni, hogy hírközlő eszközök segítségével (távrolról) kívánnak részt venni. A költségeket az rt. nem háríthatja át a részvényesekre. A részvényesek 5%-a, indoklással, kérheti, hogy konferencia közgyűlés helyett normál közgyűlést tartson a társaság.

2. Ptk/22. dia

¹ Az ülés tartása nélküli döntéshozatal bármely jogi személy részére elérhető megoldás, így azt a jogi személyek általános kérdései között tárgyalja a jogszabály [Ptk. 3:20 §]. A hírközlő eszközökön alapuló üléstartás ezzel szemben a gazdasági társaságoknál nevesítik [Ptk. 3:111 §].

Az **ülés tartása nélküli döntéshozatal** során nem történik valódi eszmecsere. Ebben a helyzetben az ügyvezetés által kiküldött határozat tervezetet válaszolják meg a felek írásban. Erre legalább a levél megérkezésétől (!) számított nyolc napos határidőt kell hagyni. Ebben a helyzetben akkor minősül határozatképesnek a „legfőbb szerv ülése”, ha legalább annyi szavazatot visszaküldtek, amennyi ülés tartása esetén szükséges lenne a határozatképességhez. A szavazási határidő napjával (vagy ha minden válasz megérkezik, akkor az utolsó válasz megérkezésének napjával) az ügyvezető meghatározza a szavazás végeredményét, és három napon belül közli a tagokkal. Ez a nap minősül a határozathozatal napjának. Mivel eszmecsere ebben a helyzetben – legalábbis szervezett módon – nem valósul meg, bármely tag kérheti, hogy a határozatot ülés tartása mellett hozzák meg. Ha ezt az „összehívást” kérték, akkor másképp határozatot hozni ezen a módon nem lehet a „kifogásolt” kérdésben.

Nincsen arra nézve korlát, hogy miben dönthetnek ülés tartása nélkül a tagok, így akár a számviteli beszámoló elfogadása is történhet már ilyen módon.

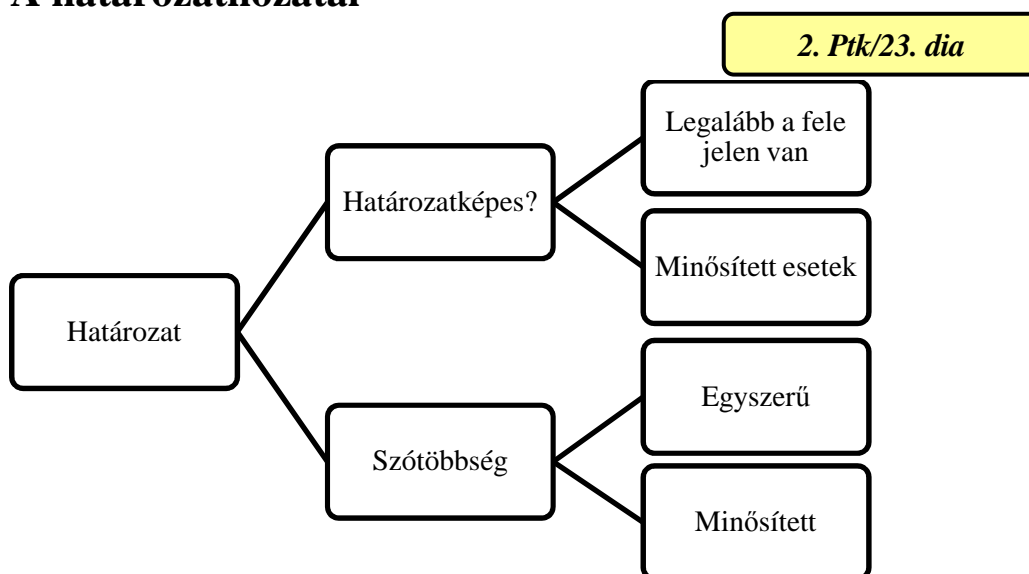
Az **egyszemélyes társaságnál** nem működik legfőbb szerv: a **tag (részvényes) írásban dönt** és közli a döntését az ügyvezetéssel.

A **legfőbb szerv dönt az alapvető személyi és gazdasági kérdésekben**. A Ptk. társaságokról szóló általános része nem tartalmaz túl sok konkrétumot, mindössze azt írja elő, hogy

- a legfőbb szerv dönt a beszámolóról és az adózott eredmény felhasználásáról;
- a vezető tisztségviselő, könyvvizsgáló, felügyelőbizottsági taggal szembeni igény érvényesítéséről és per indításáról.

A legfőbb szerv ülésének **gyakoriságára** nincs előírás. Az világos, hogy a beszámoló miatt évente legalább egyszer az ülést össze kell hívni vagy ülés tartása nélkül döntést kell hozni.

2.3.4.2. A határozathozatal

A határozathozatal¹ **két mozzanatra** osztható: vizsgálni kell a határozatképességet és azt, hogy a megfelelő szótöbbség megvan-e.

Akkor **határozatképes** az ülés vagy az ülés nélküli döntéshozatal akkor tud határozatot hozni, ha a leadható szavazatok több mint felét le is adták. Ezt folyamatosan – vagyis minden határozathozatal előtt – vizsgálni kell. Határozni **szavazással** kell, ami azt jelenti, hogy minden arra jogosult önállóan alkot véleményt.

¹ Ezek a szabályok jobbra olyanok, amelyek minden jogi személyre igazak, így a jogalkotó az általános részben helyezte el azokat.

Határozathozatal keretei

- **Diszpozitív, de...**
 - 50% alatti „szótöbbség” nincs;
 - ha a tv. egyhangúságot kér, az kógens.
- **Szavazásból ki van zárva, aki...**
 - felelősség alól mentesít
 - előnyben részesít;
 - akivel a határozat szerint szerződést kell kötni;
 - akivel szemben pert kell indítani;
 - aki vagy akinek a hozzátartozója érdekelt a döntésben.

Határozatképesség esetén vizsgálni kell a szótöbbség meglétét. A szótöbbséget – hacsak nincs más kikötés – a **jelenlévő (leadott) szavazatok** arányában kell vizsgálni.

Emlékeztetünk arra, hogy határozni csak a napirenden lévő kérdésekben lehet, így a szótöbbség mellett további feltétel az, hogy a kérdés a napirenden egyébként szerepeljen.

Bizonyos kérdésekben – főleg amikor egyes tagok és a társaság között érdekellentét lehet – maga a jogszabály korlátozza bizonyos tagok szavazati jogát. Ha a jogszabály ezt a korlátot felállítja, akkor **sem a határozatképesség sem a szótöbbség** kapcsán nem kell figyelembe venni ezeket a szavazatokat.

Nem szavazhat az¹,

- akit a határozat valamilyen **felelősség alól mentesít** vagy jogi személy terhére **előnyben** részesít;
- akivel a határozat szerint **szerződést** kell kötni;
- akivel **szemben pert** kell indítani;
- aki vagy akinek a **hozzátartozója²** érdekelt a döntésben;
- más érdekelt szervezettel többségi befolyáson alapuló kapcsolatban áll³;
- más okból személyesen érdekelt.

A **szótöbbség** alaphelyzetben **egyszerű többséget jelent**. A jogszabály néhol maga változtatja ezt meg⁴. A következő két abszolút határt azonban felállítja a jogalkotó (ezek kógens szabályok):

- nem lehet a jelenlévő szavazati jogok felénél kisebb arányú támogatással elfogadni egy határozatot;
- ha a törvény egyhangú döntést kíván meg, attól eltérni nem lehet.

¹ Ptk. 3:19. §

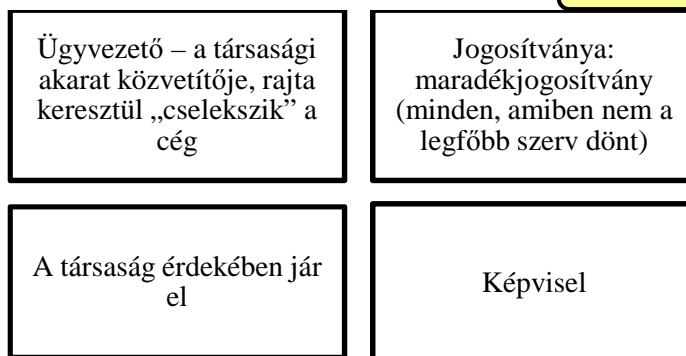
² Hozzátartozó: a közeli hozzátartozó, vagyis a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő és a testvér; illetve az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, és a testvér házastársa. (Utóbbiak nem közeli hozzátartozók.)

³ Többségi befolyás az olyan kapcsolat, amelynek révén természetes személy vagy jogi személy (befolyással rendelkező) egy jogi személyben a szavazatok több mint felével vagy meghatározó befolyással rendelkezik. A meghatározó befolyás tartalma az, hogy közvetlenül vagy közvetve jogosult arra, hogy a kulcs tisztségviselőket kinevezze, visszahívja, illetve úgynevezett együttszavazási megállapodásokkal biztosítható az, hogy a döntés úgy alakul, ahogy az adott személy kívánja.

⁴ Pl. a létesítő okirat egyes kérdéseinek módosítását ¾-es szótöbbséghez köti.

2.3.5. Ügyvezetés, az ügyvezetés felelőssége és a képviselet

2. Ptk/25. dia

A gazdasági társaság, mint jogi személy, képtelen az önálló akarat kialakítására és cselekvésre. Ezért a tagokon illetve a cég **ügyvezetésén¹ keresztül teheti meg és „azon keresztül is” cselekszik.** A jogi személy ügyvezetését a **vezető tisztségviselő** látja el. Az ügyvezető jogosítványa a döntéshozatalban „maradékjogosítvány”, mivel azokat a döntéseket hozhatja meg, amelyek nem tartoznak a tagok hatáskörébe. Alapvető elvárás az ügyvezetéssel szemben, hogy **tevékenységét a gazdasági társaság érdekeinek megfelelően végezze.**

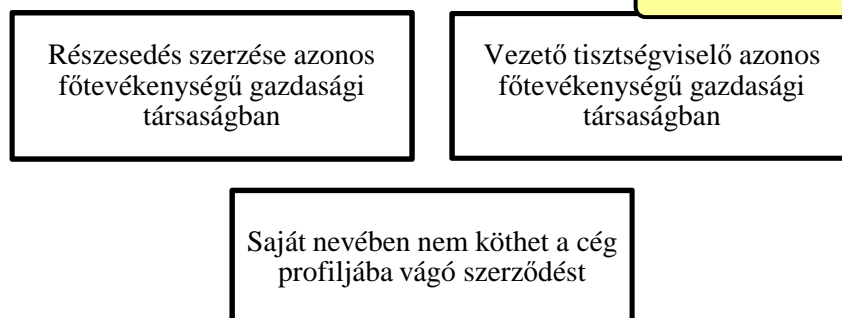
2. Ptk/26. dia

A vezető tisztségviselővel kapcsolatosan több **feltételt** is megfogalmaz a Ptk.:

- **nagykorú** természetes személy kell legyen, akinek cselekvőképességét e körben nem korlátozza bírósági ítélet;
- a vezető tisztségviselő **büntetlen előéletű** kell legyen;
- **nem lehet eltiltva** az ügyvezetéstől általában, illetve ha **bizonyos foglalkozástól** van jogerősen eltiltva, akkor olyan cégben nem lehet ügyvezető, amelynek a tevékenységi körében az adott foglalkozással összefüggő tevékenység szerepel;
- az ügyvezetést elláthatja **jogi személy is**, de akkor ki kell jelölni, hogy ki a jogi személy nevében eljáró természetes személy; és a fenti korlátozásokat a jogi személy nevében eljáró természetes személy taggal szemben kell érvényesíteni.

Az ügyvezetővel kapcsolatosan elvárás még az is, hogy **ne szerezzen részesedést**, vagy **ne legyen vezető tisztségviselő** olyan gazdasági társaságban, amelynek **főtevékenysége megegyezik** a vizsgált társaságéval. A tisztességes eljárás érdekében azt is előírja a Ptk., hogy saját nevében és javára ne kössön az ügyvezető olyan szerződéseket, amelyeket a társaság is végez (itt a közeli hozzátartozókra is vonatkozik a szóban forgó korlát). A létesítő okiratban ez alól a tagok az ügyvezetésnek felmentést adhatnak.

2. Ptk/27. dia

¹ Ptk. 3:21-25. §§ és 3:111 – 118. §§

2. Ptk/28. dia

Ügyvezetői tisztség – keletkezés, megszűnés

- **Keletkezés:** elfogadással jön létre a jogviszony (nem a megválasztással); öt éves szabály van, de ez diszpozitív
- **Megszűnés**
 - határozott idő vége, feltétel bekövetkezése;
 - visszahívás;
 - lemondás (legfőbb szerv, másik vezető tisztségviselő);
 - halál, jogutód nélküli megszűnés
 - ha valamilyen kizáró vagy összeférhetetlenségi ok bekövetkezése (előző fólia!)

Az **ügyvezetői jogviszony a megválasztás elfogadásával** (és nem a megválasztással) **keletkezik**. Ugyan a Ptk. tartalmaz olyan előírást, hogy az ügyvezetői megbízás öt évre szól, de a tagok ettől szabadon eltérhetnek, így nincs annak sem akadálya, hogy határozatlan időre válasszon a cég ügyvezetőt.

Az ügyvezetői megbízatás **megszűnik**:

- határozott idejű megbízás lejártával vagy ha megszüntető feltételt jelöltek meg, akkor annak a bekövetkeztével;
- visszahívással, amelyet nem kell indokolni;
- lemondással, amelyet a legfőbb szervhez vagy másik vezető tisztségviselőhöz kell címezni;
- a vezető tisztségviselő halálával, illetve ha jogi személy volt a vezető tisztségviselő, akkor annak jogutód nélkül megszűnésével;
- ha valamilyen kizáró vagy összeférhetetlenségi ok (lásd a fenti kérdéseket!) következik be.

Az **ügyvezető önállóan cselekszik**, azzal, hogy csak a

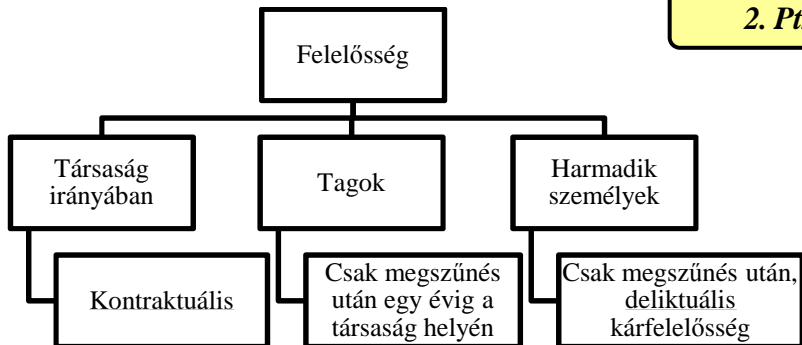
- jogszabályoknak;
 - a létesítő okirat szabályainak és
 - a legfőbb szerv határozatainak
- van alávetve.

2. Ptk/29. dia

A **tagok az ügyvezetőket nem utasíthatják**, az ügyvezetőket nem kötelezi semmi sem arra, hogy a tagok kéréseit végrehajtsák. Ha a tagok közvetlenül kívánják befolyásolni az ügyvezetést, akkor kezdeményezni kell a legfőbb szerv határozathozatalát, azonban ebben sem lehet elvonni általában véve az ügyvezetés döntési jogkörét.

Az **egyszemélyes társaság** kivételt képez a fenti szabály alól. A **tag** ekkor az ügyvezetőt írásban utasíthatja.

2. Ptk/30. dia

Az **ügyvezető felelőssége** komoly kérdés, nyilvánvalóan a jelöltek a megbízás elfogadásakor ezt alaposan mérlegelik. Bármely jogi személy ügyvezetője (így a gazdasági társaság ügyvezetője is) a jogi személynek okozott kárért a **szerződéses jogviszonyban okozott kár** szabályai szerint felel (ügynevezett **kontraktuális kárfelelősség** [Ptk. 6:142§]).

Ez azt jelenti, hogy minden olyan károkozás kapcsán (kontraktuális kárfelelősség)

- amely jogellenes¹;
- és nem volt előrelátható, vagy nem kellett volna előre látni;
- nem volt elvárható, hogy azt az okot az ügyvezető elhárítsa;
- függetlenül a felróhatóságtól (!)

az ügyvezető felelőssé tehető.

2. Ptk/31. dia

A kártérítési felelősségnek nincs felső határa, az azonban, hogy az ügyvezető milyen jogviszonyban látja el tevékenységét (munkaviszony vagy megbízás) befolyásolja a végkimenetet. Az igény érvényesítésére a jogi személy jogosult.

Elemelve a kárfelelősségi szabályt, látható, hogy az első bizonyítandó tény az, hogy az ellenőrzési körön kívül esett az ok, ami a kárhoz vezetett. Az, hogy mi tartozik az ügyvezetés ellenőrzési körébe nem egyértelműen meghatározható kérdés. Az bizonyos, hogy nem ugyanaz tartozhat e körbe egy kis társaságnál és egy nyilvánosan működő, több milliárdos forgalmat bonyolító részvénytársaságnál. Az előreláthatóság is megítélés kérdése, sőt szinte feloldhatatlan problémát jelent: nyilvánvaló, hogy minden lehetséges kimenetel számbavétele lehetetlen, de arra sem lehet általában véve hivatkozni, hogy a jövő előre nem biztosan kiszámítható. A határvonal kifizítése vélhetően a bíróságra vár. Az elhárítás (!) elvárhatósága tekintetében a Ptk. Első Könyvében lévő alapelvek közül az elvárhatóság (adott helyzetben elvárhatóság) általános mércéjét kell alkalmazni és megítélni, hogy elkerülhető lett volna-e a kár a szóban forgó helyzet mellett. Látható, hogy az érdektelen, hogy felróható volt-e a vezető tisztségviselőnek a kár bekövetkezése.

Míg az előbb ismertetett szabály általában a jogi személyekre volt igaz, addig a gazdasági társaságnál rendezi a Ptk azt is, hogy miként felel az ügyvezető a **tagokkal és harmadik személyekkel** szemben (utóbbi a társaság és tagokon kívüli személyek) akkor, **ha a társaság jogutód nélkül megszűnik**. A **tagok** a törléstől számított **egy éves jogvesztő határidőn belül** léphetnek fel az ügyvezetővel szemben, ha a társaság ezt korábban nem tette meg. A törlés időpontjában tagi jogviszonnyal rendelkezők tehetik meg az általuk szükségesnek ítélt lépéseket, már önállóan. **Harmadik személyek** csak akkor léphetnek föl, ha hitelezőnek minősültek és kielégítetlen követelésük maradt a törlés után és nem végelszámolás keretében szüntették meg a társaságot. Ők a **szerződésen kívül okozott kár [Ptk. 6:519 §]** szabályai szerint perelhetik a korábbi ügyvezetőket. Ez annyiban enyhébb kárfelelősségi forma, hogy itt az ügyvezetők **kimenthetik** magukat azzal, hogy a fizetőképzetlenségi helyzet kialakulása nem volt részükre **felróható**. Azt is **bizonyítania** kell a hitelezőnek, hogy az ügyvezető magatartása a fizetőképzetlenséget okozó helyzet kialakulása után **nem a hitelezői érdekek figyelembevételével** történt.

Nincs annak akadálya, hogy a társaság és az ügyvezető (vagy a tagok és az ügyvezető) közötti **kártérítési szabályokat eltérően szabályozzák**. Harmadik személyek felé a felelősséget korlátozni – értelemszerűen – még a társasági szerződésben sem lehet.

Az ügyvezető igényelheti, hogy munkáját a legfőbb ülés folyamatosan értékelje és döntsön arról, hogy működése megfelelt-e a szabályoknak. Ha a válasz igenlő, kérheti, hogy döntsön a **felmentvény** megadásáról. A felmentvényvel a társaság tagjai elismerik azt, hogy az ügyvezető megfelelően látta el tevékenységét és e körben a felelősség alól mentesítik, így a társaság már nem léphet föl kártérítési igénnyel az ügyvezetővel szemben (kivéve a lenti esetet). Ezt a felmentvényt csak a **legfőbb ülés határozatával lehet megadni** és csak a **beszámoló elfogadásával egyidejűleg**. Ez alól kivétel az az eset, ha az ügyvezetői megbízás megszűnik a két beszámoló elfogadása között. Ekkor a jogviszony megszűnést követő taggyűlés határoz a kérdésben. Határozni – álláspontunk szerint – mindenképpen kell, ha napirendre tűzik a kérdést, de a felmentvény megadásának megtagadása nem jár közvetlen következménnyel. A korábban megadott felmentvényt akkor lehet visszavonni vagy annak ellenére az ügyvezető ellen pert indítani, igényt érvényesíteni, ha azt valótlan tények és adatok alapján adták meg.

¹ A részletek tárgyalása nélkül: a Ptk. szerint alaphelyzetben minden károkozás jogellenes.

Az ügyvezető mellett **cégvezető**¹ is kijelölhető egy társaságnál az ügyek vitelére. Ezt a **létesítő okiratnak** kell lehetővé tennie. A cégvezető lehet általános hatáskörű, vagy az ügyek meghatározott csoportjára feljogosított személy. A létesítő okiratban és a vonatkozó megbízásban ezt is rögzíteni kell.

A cégvezetőt az ügyvezető utasíthatja. A cégvezető csak munkaviszonyban láthatja el feladatát.

2. Ptk/32. dia

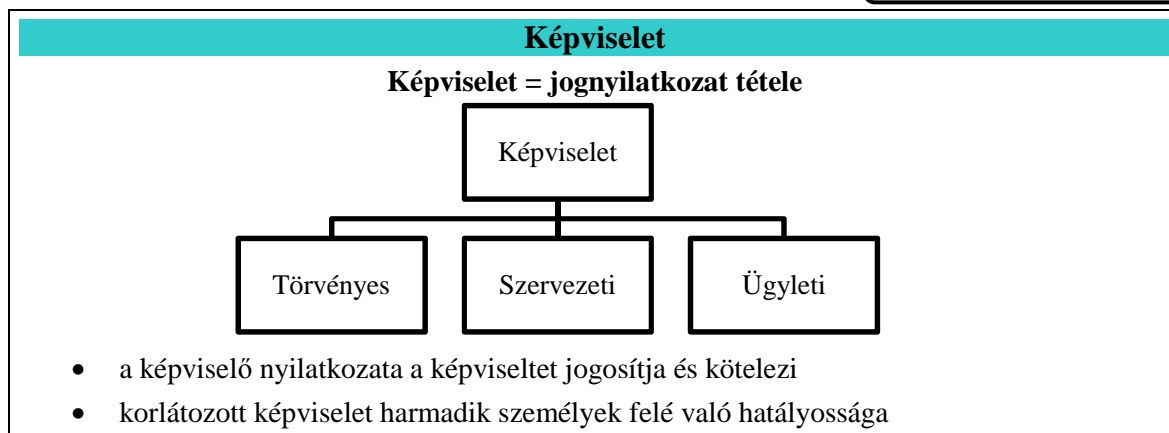
Az ügyvezető utasításai alapján látja el a végvezető a feladatait

- általános hatáskörű
- ügyek meghatározott csoportjára

Csak munkaviszonyban lehet ellátni

Az ügyvezető utasíthatja
(tagok nem)

2. Ptk/33. dia

Gyakran keveredik az ügyvezetés és a képviselet fogalma. A **képviselet** azt jelenti, hogy **jognyilatkozatot tesz** valamely személy egy másik személy nevében. Mivel a gazdasági társaság – mint jogi személy – önálló nyilatkozattételre értelemszerűen nem képes, így ki kell jelölni, hogy ki fogja képviselni.

A gazdasági társaság képviselét elsősorban az **ügyvezetés** látja el, erre a törvény alapján jogosult, így ő **törvényes képviselő**.

A törvényes képviseleten túlmenően **szervezeti képviselet** útján vagy az ügyleti képviseleti szabályok szerint lehet más személyt feljogosítani, hogy a cég nevében eljárjon. A szervezeti képviselet azt jelenti, hogy a jogi személy saját szabályai (tipikusan: létesítő okirata) alapján jogosult valaki a képviseletre, míg az ügyleti képviselet klasszikus esete a meghatalmazás.

Gazdasági társaságok esetén a szervezeti **képviseletre** fel lehet jogosítani

- a munkavállalókat, ez azonban önálló képviseleti jogot nem keletkeztethet, csak együttes cégjegyzés lehetséges;
- a cégvezetőt, akár úgy is, hogy számára általános² képviseleti jogot biztosítanak.

¹ Ptk. 3:313 §

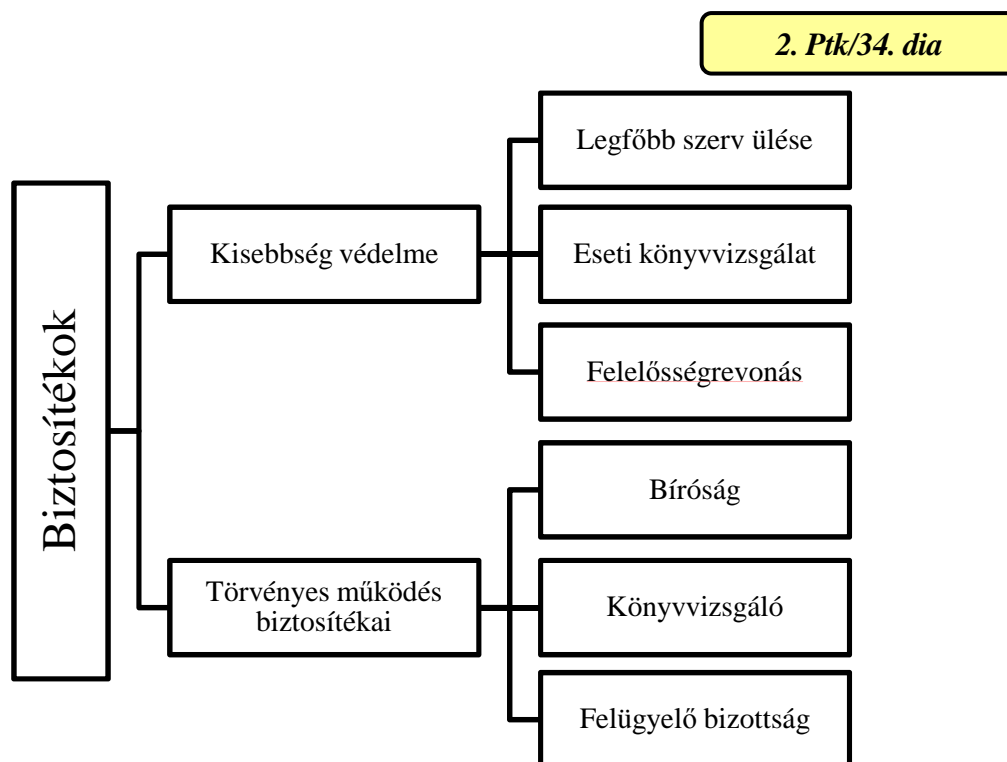
² Az ügyvezető jogával lényegében megegyező mértékű képviseleti jog.

A munkavállaló és a cégvezető **nem ruházhatja át** képviseleti jogát, tehát ő meghatalmazást másnak a jogi személy nevében történő jognyilatkozat megtételére nem adhat (a vezető tisztségviselőnek ez a joga megvan).

Emlékeztetünk két „örökzöld” szabályra, amely az új Ptk-ban is változatlan:

- a képviselő nyilatkozata a képviseltet kötelezi és jogosítja;
- a képviselő korlátozott képviseleti jogára a jogi személy akkor hivatkozhat, ha az a bemutatandó dokumentumokból (pl. meghatalmazásból) vagy közhiteles nyilvántartásból (pl. cégjegyzék) kiviláglik; a képviseleti jog egyéb korlátozása harmadik személyek felé semmis, az ilyen eseteket a képviselő és a képviselt rendezi egymással.

2.3.6. A törvényes működés biztosítékai

A törvényes működésért elsősorban a társaság tagjai és ügyvezetése felel. A jogszabály létrehozott azonban olyan intézményeket, amelyekkel egyes csoportok erőfölénye kiegyensúlyozható, illetve bizonyos érdekek hatékonyabban védhetők.

Az erőfölény kapcsán a kisebbség védelme¹ egy ilyen bevezetett intézmény. Kétségtelen, hogy a kisebbség általában tudatosan került e helyzetbe, azonban a diszpozitív szabályozási logika megkívánja, hogy konkrét védelmet nyújtsunk az ilyen tulajdonosok számára. A diszpozitivitás legerősebb korlátja – mely valljuk be komoly mérlegelést igényel – a következő: **a létesítő okirat nem tartalmazhat olyan rendelkezést, amely nyilvánvalóan sérti a kisebbségi érdekeket.**

E nagyon általános szabályon túlmenően a Ptk. a következő **konkrét eszközöket** adja a kisebbség kezébe, azzal, hogy a tagok 5%-a kérheti ezeket az intézkedéseket. A lenti szabályoktól való eltérés csak a kisebbség javára lehetséges.

¹ Ptk. 3:103 – 106. §§

2. Ptk/35. dia

Eszköz	Egyéb tudnivalók
Legfőbb ülés összehívása	az ügyvezetés köteles összehívni az ülést vagy kezdeményezni az ülés tartása nélküli döntéshozatalt; ha ez nem történik meg, a bíróság hívja össze az ülést vagy feljogosítja erre a kisebbséget; a kérelmezők előlegezik a költségeket, de a költségek viseléséről a legfőbb szerv dönt.
Egyedi könyvvizsgálat	kérhető: korábbi beszámoló vagy két éven belüli bármely ügylet megvizsgálása; a bíróság elrendeli, ha a tagok 5%-a ezt kérte, de a legfőbb szerv ezt elvetette vagy nem tárgyalta; a cég könyvvizsgálója nem végezheti ezt a tevékenységet; a cég viseli a költségeket, kivéve az alaptalan vizsgáldást.
Igényérvényesítés	ha a társaság nem rendelte el valamely tag, vezető tisztségviselő, FB tag vagy könyvvizsgálóval szembeni követelés érvényesítését; a tagok maguk is megtehetik ezt, de a társaság javára.

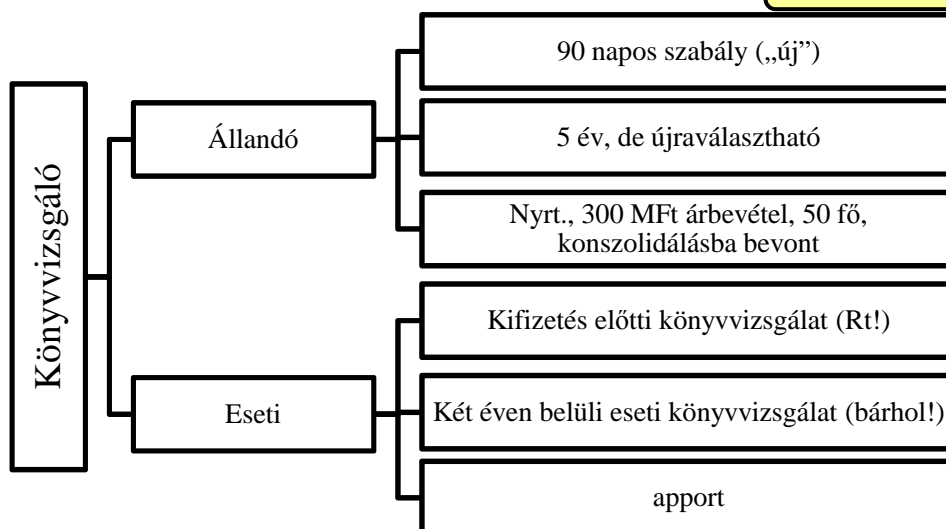
A kisebbség védelme mellett a Ptk. kijelöli a jogi személy (így a gazdasági társaság) törvényes működését ellenőrző intézményrendszert is. Ez három elemű. A törvényes működést ellenőrzi

- a nyilvántartó bíróság;
- a könyvvizsgáló és;
- a felügyelőbizottság¹.

A **nyilvántartó bíróság** a jogszabályoknak, a tagok határozatainak és a létesítő okiratnak megfelelő működést vizsgálja, de semmiképpen nem célszerűségi vagy gazdasági ellenőrző szerepet tölt be. Zavar esetén megkísérli helyreállítani a cég működését, akár úgy, hogy bizonyos döntéseket hatályon kívül helyez. Ha ez nem sikerül, akkor a céget meg is szüntetheti.

A **könyvvizsgáló** szerepe e jegyzet Olvasói előtt jól ismert: elsősorban arra hivatott ez a szakember, hogy véleményt bocsásson ki arról, hogy a cég pénzügyi kimutatásai (beszámolója) megbízható és valós képet adnak-e a fordulónapon (illetve az akkor végződő időszakra) meglévő vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről a cégnek. A könyvvizsgálat új Ptk-beli szerepét külön fejezetben tárgyaljuk. A következő fólia mutatja be a könyvvizsgálati kötelezettségek egyes eseteit.

2. Ptk/36. dia

¹ Ptk. 3:119 – 128. §§

A **felügyelőbizottság** a tulajdonosi ellenőrzés központi szerve. A legfőbb szerv választására ők azok, akik a tulajdonosok érdekeinek megfelelő működés fölött őrködnek. Felügyelőbizottságot nem kötelező létrehozni a társaságnál, kivéve, ha:

- a **munkavállalói létszám** indokolja: két év átlagában 200 fő munkavállalónál több teljes munkaidős dolgozó van és az üzemi tanács nem mondott le az ellenőrzésben való részvételről;
- a **nem egységes irányítási rendszerben** működő nyilvános részvénytársaságnál;
- a zártkörűen működő részvénytársaságnál, ha legalább a **szavazatok 5%-ával rendelkező** részvényesek (alapítók) kérik;
- más jogszabály (pl. a köztulajdon védelme érdekében) előírja.

A felügyelőbizottság **testületként működik**, de saját ügyrendje¹ alapján a feladatokat megoszthatják a tagok egymás között, illetve egy-egy feladat elvégzésére kijelölhetik valamelyik tagot. A felügyelőbizottság döntései minősítések, vagyis azt állapítják meg, hogy miként végezte tevékenységét a társaság, nyilatkoznak a gazdálkodást érintő kérdésekben. A felügyelőbizottság döntéseit **szótöbbséggel** hozza. Ennél szigorúbb szabály (nagyobb szótöbbség) a létesítő okiratban elhatározható, azonban kisebb arány előírása semmis. A határozathozatal előfeltétele a **határozatképesség**, amely akkor teljesül, ha a bizottság tagjainak kétharmada, de legalább három fő jelen van.

Akár az ügyvezetők, a felügyelőbizottság tagjai is a szerződésszegéssel megvalósuló károkozás szabályai szerint felelnek a társasággal szemben.

A felügyelőbizottság működhet **ügydöntő** felügyelőbizottságként is. Ebben a helyzetben az ügyvezetés hatáskörébe tartozó kérdéseket „kell” jóváhagyniuk. Ha a jóváhagyás megtörténik, a felügyelőbizottság az ügyvezetéssel osztozik a felelősségben (az egyetemleges lesz). Az egyetemleges felelősség azokra a tagokra terjed ki, akik az adott lépést támogatták. Ha a felügyelőbizottság nem hagy jóvá egy lépést, de az ügyvezetés ahhoz továbbra is ragaszkodik, akkor a legfőbb szerv dönt.

A gazdasági társaságok közös szabályai között vannak további változások is. Ezek közül az álláspontunk szerint lényegesebb változásokat a főlíán összegeztük.

2. Ptk/37. dia

Gazdasági társaságokra vonatkozó általános szabályok (vegyes „apróságok”)

- Az ügyvezetés korlátlanul ellátható munkaviszonyban, ehhez már nem kell semmiféle további cselekmény
- Könyvvizsgálóra vonatkozó kiemelt szabályok
 - köteles részt venni a beszámolót tárgyaló KGY/TGY-n (eddig is így volt), távolmaradása nem akadályozza a KGY/TGY-t (pontosítás)
 - FB pontosítások: a könyvvizsgálónak tanácskozási joga van az FB ülésén és a könyvvizsgáló által javasolt napirendi pontokat a FB-nek napirendre kell tűznie; ha a FB kéri az ülésen a könyvvizsgáló köteles részt venni
- Átalakulás, egyesülés: lehet már szövetkezettel és egyesüléssel is.

A Ptk. szabályozásának a **harmadik szintjén az egyes gazdasági társaságokkal kapcsolatos részletszabályok** állnak. Ismét emlékeztetünk mindenkit a társaságok szabályozásának érvényes hierarchiára: a jogi személlyel kapcsolatos általános résszel, valamint a minden gazdasági társaságra vonatkozó részekkel összeolvasva kapható meg bármely gazdasági társaságra vonatkozó szabályozás. A hierarchikus felépítésből fakadóan az általános szabályokat a Ptk. nem ismétli meg.

Az új Ptk-ban is érvényesül a formakényszer. Gazdasági társaság csak kkt., bt., kft. és rt. formában alapítható. Egyéb típusú gazdasági társaságot a társulni vágyók nem hozhatnak létre megállapodásukkal.

¹ Az ügyrend a bizottság működésének a leírása. Ezt a felügyelőbizottság maga állapítja meg, de a legfőbb szervnek jóvá kell azt hagynia.

2.4. A közkereseti társaság

2.4.1. Fogalom, felelősség, tagság

2. Ptk/38. dia

Közkereseti és betéti társaságokra vonatkozó szabályok

- Továbbra is marad a személyegyesítő jelleg (ld. új tag belépése, ügyvezetés)
- Az újonnan belépő tag felelősségét harmadik személyek irányában már nem lehet hatályosan korlátozni a belépés utáni „ügyekre”. [3:139]
- Ügyvezető megjelölést alkalmaznak üzletvezető helyett [3:144]
- A társasági szerződést a tag felmondhatja (3 hónapra, ahogy eddig is) és nem szabályoznak olyan esetet, amikor az „alkalmatlan időre” esik [3:147]
- A társasági részesedés adott hányadát is át lehet ruházni (nem csak az egészet) [3:148] [HATÁLYOSULÁS]
- Speciális átalakulás (bt → kkt., kkt → bt.)

A közkereseti társaság¹ létrehozásával az alapítók arra kötnék **társasági szerződést**, hogy – a tagok **korlátlan mögöttes felelőssége** mellett – közös **gazdasági tevékenységet** végezzenek. A **korlátlan mögöttes felelősség** szerepét érdemes tisztázni. Ez azt jelenti, hogy ha a kkt. nem lenne képes adósságait rendezni, akkor a tagoktól az adósság rendezését lehet követelni. Ez a felelősség azonban „csak” mögöttes, vagyis **elsőként a kkt-n** kell megkísérelni a tartozás érvényesítését és csak akkor lehet a tagot teljesítésre bírni, ha egyértelművé vált, hogy a kkt. nem tudja azt teljesíteni².

Közkereseti társaságot legalább **két személy** alapíthat, egyszemélyes formában a kkt. nem működhet. Olyannyira nem, hogy ha a tagok száma később egyre csökkenne, akkor a társaság hat hónapos türelmi idő után minden további intézkedés nélkül megszűnik, és a vagyont a kényszerítési eljárás szabályai szerint kell rendezni.

A közkereseti társaság **jogi személy**, ami azt is jelenti, hogy a társaság a tagok **személyétől egyértelműen elválik**. A kkt. tagjává az válik, aki a társasági szerződést megkötöti. Kétségtelen, hogy ez az a társasági forma (a bt-vel együtt), ahol a **tagoknak különösen fontos szerepe van**, így minden későbbi változtatáshoz a többi tag egyöntetű hozzájárulására van szükség. Ezt úgy fejezi ki a jogalkotó, hogy minden társasági szerződés módosítást (így a tagváltást tartalmazó okiratot is) minden tagnak alá kell írnia. Sőt! Öröklés és házastársi vagyon megosztása útján sem juthat a jogosult közvetlenül társasági részesedéshez. Ahhoz az kell, hogy a többiek egyhangúlag beleegyezzenek ebbe, a társasági szerződést ennek megfelelően módosítsák (aláírják). Ha nem egyeznek bele, vagy az örökös (jogutód) nem kíván taggá válni, akkor vele szemben elszámolási kötelezettség keletkezik.

Az **elszámolási kötelezettség** a tagi jogviszony megszűnésének időpontjában érvényes **forgalmi értéken (piaci értéken) történik**.

Ennél a társasági formánál – a tagok mögöttes felelőssége miatt – **nincs minimálisan rendelkezésre bocsátandó vagyoni betét**, annak értéke azonban nem lehet nulla, mert a cégnek legalább névlegesen kell, hogy legyen induló vagyona. A vagyoni betét a társaság tulajdona lesz, vagyis azzal a tag már nem rendelkezhet. **Rendelkezhet azonban társasági részesedésével**, igaz meglehetősen korlátozottan. Annak **átruházása elvben írásban lehetséges**, de csak akkor, ha abba minden tag beleegyezik. Ha – akár csak egyetlen – tag nem egyezne ebbe bele, akkor a részesedés átruházási szerződés nem lép hatályba.

¹ Ptk. 3:138 – 141. §§

² A jogszabály ennek ellenére tartalmaz egy olyan passzust, amely lehetőséget ad arra, hogy a tagokat a társasággal együtt pereljék (pl. a végrehajtás elérése miatt). A „sortartás” ekkor is érvényes, azonban ezzel a megoldással elkerülhető az, hogy a társasággal szembeni eredménytelen végrehajtás után ismét pert kelljen indítani, immáron a taggal szemben.

A **belépő tag** (ideértve a belépő örökös, házassági vagyoni jogi szerződés alapján részesített felet, a részesedés megvásárlóját, vagy a tőkeemeléssel belépőt is) a **többi taggal azonosan felel a társaság belépése előtt keletkezett tartozásaiért is**. Ezt a tagok egymás között **máshogy is elrendezhetik**, de ez **harmadik felek felé nem hatályos**, tehát ők a belépő tagon is végrehajthatják követelésüket és utóbb e tag fordulhat a többi tag felé megtérítési igényével.

A **társasági részesedés nem vonható közvetlenül végrehajtás alá**, mert a nagyon erős személyegyesítő jelleg miatt nem tűri a jogszabály, hogy külső fél (pl. hitelező) egyszerűen a társaság tagjává válhasson. Ezért azt a megoldást választotta a jogalkotó, hogy ugyan engedi a hitelezőnek, hogy végrehajtást vezessen a társasági részesedésen, de ha ez sikeres, akkor nem lesz a társaság tagja, illetve annak vagyontárgyaiból nem rendezheti közvetlenül követelését, hanem **gyakorolhatja a tagot megillető felmondási jogot**. A felmondási jog elszámolási kötelezettséget keletkeztet és az ebből az elszámolásból fakadó vagyonból nyerhet – már közvetlenül – kielégítést. A kkt. (és a bt.) az a társasági forma, ahol **a tagok megszüntethetik tagi jogviszonyukat saját döntésük alapján**: a tagot tehát megilleti a **felmondás joga**¹. A tagok közös megegyezéssel is dönthetnek a tagsági jogviszonyok megszüntetéséről. Utóbbi esetben a közös megegyezés szerint kell eljárni, felmondás esetén három hónapos felmondási idő után² szűnik meg a tagsági jogviszony és keletkezik az elszámolási kötelezettség, amelyet további három hónapon belül kell rendezni. A felmondást írásban kell közölni.

A **megszűnt jogviszony a felelősséget** nem szünteti meg. A kilépett tag a **kilépésekor fennálló tartozásokért öt évig** felel. A határidő jogvesztő. Az örökös – ha nem lépett be a társaságba – a hagyatéék erejéig felel, szintén öt évig.

2.4.2. Szervezeti kérdések

A kkt-val kapcsolatosan kevés szabályt állapított meg a jogalkotó, igazodva a társasági forma személyes jellegéhez. A leglényegesebb szabályok³:

2. Ptk/39. dia

Legfőbb szerv (tagok gyűlése):

- nincs szigorú eljárási szabályokhoz kötve a tagok gyűlésének (ez a legfőbb szerv elnevezése) működése;
- a tagok gyűlése helyett a tagok ülés tartása nélkül is határozhatnak;
- minden tagnak – a vagyoni hozzájárulástól függetlenül – azonos szavazata van, ettől el lehet térni, de minden tagot legalább egy szavazat megillet;
- főszabály szerint a tagok gyűlése szótöbbséggel dönt;
- a tagok gyűlése – $\frac{3}{4}$ -es többséggel – dönthet úgy, hogy az ügyvezetésre tartozó kérdés eldöntését elvonja az ügyvezetéstől;
- a tagok $\frac{3}{4}$ -es szótöbbséggel hívják vissza az ügyvezetőt;
- egyhangúlag kell dönteni a következő kérdésekben:
 - társasági szerződés módosítása;
 - átalakulás, egyesülés, szétválás;
 - jogutód nélküli megszűnés.
- ha a társaságnak egy tagja marad, akkor ő dönt a tagok gyűlésének hatáskörébe tartozó kérdésekben.

¹ Ilyen egyoldalú nyilatkozattételre a kft-nél és az rt-nél nincsen lehetőség.

² A kkt. (és a bt.) esetén létezik rendkívüli felmondási lehetőség is, amely a jogviszonyt azonnal megszünteti. Erre a törvényben meghatározott esetekben van lehetőség (pl. az együttműködés lehetetlenné válik a tagok között).

³ Ptk. 3:142 – 145. §§

2. Ptk/40. dia

Az ügyvezetés és képviselő:

- a tagok közül kell ügyvezetőt választani – egyet vagy többet;
- külső személy ügyvezető nem lehet (kógens);
- ha nem jelöltek ki ügyvezetőt, akkor minden tag (aki megfelel az általános szabályoknak) ügyvezetőnek is minősül;
- ügyvezetők közötti nézeteltérés esetén a tagok gyűlése dönt; ilyenkor az intézkedéseket – leszámítva a halaszthatatlan lépéseket – fel kell függeszteni a döntésig.
- ha a társaságnak egy tagja marad, akkor ő ügyvezetőnek minősül¹.

2.4.3. Különleges átalakulási szabály

A kkt. betéti társasággá, illetve a bt. közkereseti társasággá a társasági szerződésének értelemszerű módosításával alakulhat át (a „klasszikus utat” nem is választhatja)². A tagoknak ekkor lehetőségük van kilépni a társaságból. Ilyenkor a jogviszony megszűnésére vonatkozó elszámolási és felelősségi szabályokat kell alkalmazni. Ha az átalakulás során kültaggá válik egy tag, akkor azt úgy kell megítélni a felelősség szempontjából, mintha beltagból kültaggá vált volna.

2.5. A betéti társaság

A régi Gt. szabályai mintájára a betéti társaság szabályozása a kkt. szabályozását követi, a jogszabály csak a különbségeket nevesíti³.

A **betéti társaság** létesítése esetén a tagok arra vállalkoznak, hogy **legalább egy tag** – a belttag(ok) – **korlátlan mögöttes felelőssége** mellett, **legalább egy másik tag** – a kültag(ok) – **korlátozott felelőssége** mellett folytatják a közös gazdasági tevékenységüket. A belttagok mögöttes felelőssége tehát korlátlan és a kkt. tagjainak mintájára egyetemlegesen felelnek, míg a kültagok felelőssége a szolgáltatott vagyoni betét erejéig terjed.

2. Ptk/41. dia

A következő eltérésekkel kell alkalmazni a kkt. szabályozását:

- a kültag nem jogosult ügyvezetésre (a szabály diszpozitív, a társasági szerződés ettől eltérhet);
- ha a belttagok tagsági jogviszonya megszűnik a kültagok is jogosultak lesznek az ügyvezetésre a társasági szerződés megengedő rendelkezése hiányában is;
- ha a belttagból kültag lesz, akkor további öt évig, mint belttag felel azokért a tartozásokért, amelyek a változás időpontjában fennálltak;
- ha a kültagból belttag lesz, akkor a kkt.-nál írt szabályok érvényesek (a többi beltaggal azonos módon felel, ha ettől a társasági szerződésben eltérnek, akkor az harmadik felek felé nem hatályos);
- akkor is megszűnik a társaság, ha ugyan van legalább két tagja, de nem marad beltagja vagy kültagja – itt is hat hónapos türelmi idő van.

¹ Ha nem lehet ügyvezető jogszabályi tilalom miatt, biztost kell kirendelni.

² Ptk. 3:153. §

³ Ptk. 3:154 – 158. §§

2.6. A korlátolt felelősségű társaság

A hazai környezetben – érthető módon – ez a leggyakrabban alkalmazott társasági forma, ugyanis lehetőséget ad arra, hogy a tevékenységet a résztvevők korlátozott felelősség mellett végezzék, ne feleljenek csak a bevitt vagyon erejéig (mögöttes további felelősség főszabály szerint nincs), illetve csak a cég vagyona képezze az esetleges későbbi igények alapját.

2.6.1. Fogalom, felelősség, tagság, alapítás

2. Ptk/42. dia

A kft. fogalma

- Marad a „rég” fogalom.
- Tag kötelezettsége csak a társaság részére a törzsbetét szolgáltatás.
- Nem szabad nyilvános felhívás útján gyűjteni a tagokat.
- A törzstőke minimális összege 3 000 eFt-ra nő;
 - egy tag törzsbetétje nem lehet 100 eFt-nál kevesebb;
 - a 10 eFt-os osztószám megszűnt.

A korlátolt felelősségű társaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló **törzstőkével** alakul; és amelynél a **tag kötelezettsége a társasággal szemben a törzsbetét rendelkezésre bocsátására**, illetve a vállalt vagyoni értékű szolgáltatás nyújtására korlátozódik. A társaság kötelezettségeiért a **tag nem köteles helytállni**, kivéve a törvényben nevesített helyzeteket¹.

A korlátolt felelősség rendkívüli jelentőségű, túlzás nélkül állítható, hogy történelmi aspektusból is: ez a társasági formátum hozta ugyanis meg azt a típusú vállalkozási kedvet, amely a lehetővé tette bizonyos időszakokban a robbanásszerű fejlődést² - nyilvánvalóan a befektetői kockázat jelentős mérséklése miatt.

A társaságot akár egy személy is megalapíthatja (egyszemélyes társaság), tehát korlátozás a tagok számában nincs. Két korláttal szab gátat a kft. megjelenésének a jogalkotó:

- **nem** szabad a tagokat **nyilvános felhívás** útján gyűjteni;
- a kft. minimális kezdeti vagyoni hozzájárulása – mely e társasági formánál a törzstőke névre hallgat – **hárommillió forint**.³

A két korlát egyébként kölcsönösen kiegészíti egymást. A kft. minimális törzstőkéjét nem lehet úgy megszerezni, hogy a tagokat valamilyen hirdetés útján „hajtja fel” az alapító, hanem legalább olyan természetű személyes kapcsolatokkal kell rendelkezzen a létesíteni szándékozó, hogy ezt személyes kapcsolatai útján biztosítani tudja. Itt mutatkozik meg az, hogy a kft. legalább részben személyegyesítő jellegű, vagyis igenis van jelentősége annak, hogy kik válnak a társaság tagjaivá. Nem fordulhat elő ugyanis – a hirdetési tilalom miatt – hogy egyszerűen a szükséges alaptőke „összetalálkozzon” kizárólag az üzleti cél ismeretében. Emlékeztetünk: a kkt. és bt. olyannyira személyegyesítő jelleget hordoztak, hogy ott a tagoknak egyhangúlag kellett egyetérteni abban, hogy ki válhat a társaság tagjává. Ez a kft. kapcsán ilyen élesen nem igaz, de a tagok személye itt sem teljesen mellékes (vö. pl. az nyrt-vel, ahol az alapítás úgy is sikeres lehet, hogy „hirdeti” az alapító a szándékot és az indulótőkét a tagok – egymás személyének konkrét ismerete nélkül – összeadják, tehát összetalálkozhat a tőke előzmény nélkül is).

¹ Ptk. 3:159 §

² Vicces hasonlattal úgy is fogalmaztak egyesek (angolok!), hogy az Ltd. (~ kft.) a fejlődés szempontjából olyan jelentőséggel bírt az ipari forradalmak idején, mint a kerék vagy a tűz.

³ Ptk. 3:160 – 161. §§

Egy meghatározott tag által szolgáltatott törzstőke a **törzsbetét**. Itt egy tartalmát tekintve kevésbé központi korlátot kell megemlíteni: egy tag törzsbetéte nem lehet kevesebb 100 eFt-nál, azt azonban nem tiltja semmi, hogy egy törzsbetétnél több jogosultja (tulajdonosa) legyen. Ekkor a jogosultak (tulajdonosok) közös képviselő útján járnak el¹. Figyeljünk a fogalomra: a törzsbetét nem ugyanaz, mint a vagyoni hozzájárulás, ugyanis ez csak a törzstőkéből (számviteli szóhasználat), amely jogi szempontból pontatlan: a jegyzett tőkéből) való részesedést foglalja magában. A törzsbetétnél a vagyoni hozzájárulás nagyobb is lehet (pl. a tőketartalékba helyezett összeggel).

Az alapításra és a tagokra további speciális szabályok nem vonatkoznak. Rájuk egyebekben a jogi személyről és a gazdasági társaságokról szóló általános rész rendelkezései az irányadók.

2.6.2. A vagyoni hozzájárulás és annak rendelkezésre bocsátása

2. Ptk/43. dia

A tőke rendelkezésre bocsátása

- Minimális törzstőke: 3 000 eFt, ebből akár 100% apport lehet.
- Pénzbeli hozzájárulásnál határidő: lényegében nincs, de ha bármely tag törzsbetétének felénél kevesebbet köteles befizetni egy éven túl: új osztalékfizetési korlát: amíg a saját tőke nem éri el a törzstőke (teljes összegét), nem fizethető osztalék.
- Apportnál határidő (lehet követelés is!):
 - 50%-ot eléri: teljeset a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig;
 - egyébként: három éves határidő (ezt meghaladó rész: semmis).
- Eredmény átcsoportosítása törzstőkébe közvetlenül? NEM!
- Egyszemélyes társaság: teljes egészét!

Mivel a kft-nél nincs korlátlan mögöttes tagi felelősség, központi kérdés, miként bocsátják rendelkezésre a vagyoni hozzájárulást², és azt milyen módon (miben) kell rendezni. Utóbbi kérdést úgy is fel lehet tenni, hogy mit kell a kft-re ruházni. Az új Ptk. sem változtat a vagyoni hozzájárulás összetételén: lehet pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulás (apport). A pénzbeli hozzájárulás kapcsán csak eljárási természetű korlát van. A pénzt vagy bankszámlára kell utalni és a pénzintézet igazolását be kell szerezni ennek megtörténtéről, vagy a pénztárba kell befizetni, mely eseményről az ügyvezető nyilatkozik (és e nyilatkozatát az ügyvéd ellenjegyzí, vagy a közjegyző közokirathba foglalja). Az apport tárgya kapcsán egy sok éves vita végére került sor. Az **apport** (nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás) minden jogi személyre **dolog tulajdonjoga** vagy **vagyoni értékű jog** lehet, azonban **gazdasági társaságnál** (és így a kft-nél is) szolgáltatható **követelés** is³, ha az elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapszik⁴.

A hozzájárulás rendelkezésre bocsátására a következő szabályokat kell alkalmazni:

- a pénzbeli hozzájárulás szolgáltatására a tagok szabadon meghatározhatják a határidőt;
- ha az apport mértéke eléri a törzstőke felét, akkor átruházására legfőbb három éves haladékok lehet adni, ha ennél hosszabb időt kötne ki a megállapodás, akkor a hosszabb idő helyett a három évet kell alkalmazni.

¹ Ennek a szabálynak az volt az értelme, hogy a tagi hozzájárulást ne lehessen a végletekig elaprózni. Ez a nagyságrend azonban vélhetően nem tudja ezt a célt betölteni (a közös „tulajdonlással” pedig végképp elvész az értelme).

² Ptk. 3:162 – 163. §§

³ E vagyoni elem apportképességét egy ideig a társasági jog nem ismerte el.

⁴ Természetesen a nem pénzbeli hozzájárulással kapcsolatosan itt elmondottak igazak a bt-re és a kkt-re is, azonban ott a korlátlan mögöttes tagi felelősség miatt e kérdések kevésbé (nem) hangsúlyosak.

Egy további biztonsági féket is beépít a Ptk. Nem fizethető osztalék a nem szolgáltatott vagyoni hozzájárulás erejéig (vagyis az eredménytartalékból és a mérleg szerinti eredményből el kell különíteni a nem rendezett részt), ha bármely tagra a következő két feltétel bármelyike igaz:

- a reá jutó **pénzbeli hozzájárulás kevesebb, mint felét köteles alapításkor** szolgáltatni;
- **egy évnél nagyobb haladékot kapott a pénzbeli hozzájárulás rendezésére.**

Látható, hogy mindkét fenti korlát kiküszöbölhető azzal, ha a társaság időközben nyereségre tesz szert, mert az eredménytartalék (mérleg szerinti eredmény) a tőkét helyreállítja és ettől kezdve akár osztalék is fizethető.

Kérdésként merül fel, hogy lehetséges-e a megtermelt eredményt a vagyoni hozzájárulás befizetésére „fordítani”. Álláspontunk szerint addig biztosan nem, amíg az csak a hiányzó vagyoni hozzájárulást fedi le. Ugyanis még ha el is fogadjuk azt az értelmezést, hogy a tagok részére kifizetni nem lehet osztalékot, de arról döntené lehet, akkor a tagoknak követelésük van a társasággal szemben. Ha ezt a követelést kívánják felhasználni a vagyoni hozzájárulás rendezésére, akkor ez – bár értékkel bír – nem pénzbeli hozzájárulás (hanem követelés apport), így a társasági szerződésnek nem felel meg¹. Az elvileg elképzelhetőnek tűnik, hogy előbb lefedik a hiányzó részt, és ezen felül fizetnek ki osztalékot, majd annyit fizetnek ebből vissza a cégnek, hogy a vagyoni hozzájárulás kiegészüljön a vállalt értékre.

A fenti kedvezmények nem vonatkoznak az **egyszemélyes társaságra**, az ugyanis a **teljes** vagyoni hozzájárulást – formától függetlenül – köteles a nyilvántartásba-vételi kérelem benyújtásáig a társasági rendelkezésére bocsátani.

2. Ptk/44. dia

Felhívjuk a figyelmet arra a **cégbíróági gyakorlatra**, mely szerint a bíróság **nem fogad el bármilyen hosszú határidőt** a pénzbeli hozzájárulás teljesítésére², ha így (a rendelkezésre bocsátás nélkül) a **cég saját tőkéje nem éri el a törvényben meghatározott minimális (jegyzett tőke) szintet**, vagyis kft-nél a hárommillió forintot.

A Cégbíróóság arra az álláspontra helyezkedett, hogy **már alapításkor is alkalmazni kell a Ptk. 3:133 § (2) bekezdését**, mely szabály a gazdasági társaságokról szóló általános részben kapott helyet – tehát érvényes a kft-re és az rt-re is – és így szól:

3:133. § [Az átalakulás esetei és feltételei]

(2) *Ha egymást követő két üzleti évben a társaság saját tőkéje nem éri el az adott társasági formára kötelezően előírt jegyzett tőkét, és a tagok a második év beszámolójának elfogadásától számított három hónapon belül a szükséges saját tőke biztosításáról nem gondoskodnak, e határidő lejártát követő hatvan napon belül a gazdasági társaság köteles elhatározni átalakulását. Átalakulás helyett a gazdasági társaság a jogutód nélküli megszűnést vagy az egyesülést is választhatja.*

...

Egyes cégbíróóságok³ a fenti szabályból azt vezették le, hogy ha **olyan** (változás)bejegyzési kérelmet terjesztenek elő a cégnek, amelyben...

1. a rendelkezésre nem bocsátott törzstőkével csökkentett jegyzett tőke **nem éri el a hárommillió forintot, ÉS**
2. a rendelkezésre bocsátásra szabott idő **két évet meghalad...**

el kell utasítani a cég (vagy a változás) bejegyzését. Magunk részéről e megközelítéssel nem tudunk egyet érteni, ugyanis a hivatkozott jogszabályhely nem azt írja elő, hogy a jegyzett tőke kell elérje két éven belül a minimális tőkenagyságot, hanem a saját tőkéjé.

¹ További problémaként merül fel az is, hogy az osztalék „bruttó” értéken szerepel, vagyis abból még az adót nem vonták le. Így a magánszemélynél tetézi a problémát az is, hogy a megállapított osztaléknak csak egy része illeti őt (a többi a költségvetést).

² Emlékeztetünk: az apport esetén már így is van határidő.

³ E bejegyzéseket érintő belső iránymutatás a 2015. május 27-én az érintett bíróságok részvételével megtartott egyeztetésen is rögzítésre került.

Ez azt jelenti, hogy akár az eredménytartalék, vagy egyéb tőkeelemek is kiegészíthetők a rendelkezésre bocsátott jegyzett tőkét a kívánt nagyságra. A t. Bíróság a bejegyzéskor nincs abban a helyzetben, hogy megítélje mi lesz két év múlva, illetve azt sem feltétlenül látja pontosan a változásbejegyzéskor, hogy milyen egyéb tőkeelemek vannak a cégnek, tehát a bejegyzés elutasítására – jogi álláspontunk szerint – nem lenne lehetősége. Arra persze két év elteltével (!) módja van a Bíróságnak, hogy vizsgálja a kialakult helyzetet¹ és törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva „igazságot tegyen”².

A fenti iránymutatással ellentétesen a közelmúltban³ érkezett meg egy konkrét cégügyben a másodfokon eljáró Táblabíróság döntése, mely szerint egy fenti logika miatt elutasított változásbejegyzés kapcsán az első fokú bíróság döntését megváltoztatja és a változások bejegyzését a kért tartalommal elrendeli (úgy, hogy a törzstőke két éven túl kerül rendelkezésre bocsátásra akként, hogy ez idő alatt a befizetett jegyzett tőke nem éri el a 3 000 eFt-ot). A másodfokú bíróság az indoklásában lényegében a fent ismertetett indokokat hozza érvül és nem tartja a Ptk-ból levezethetőnek azt a szabályt, mely szerint az olyan cégek, ahol a rendelkezésre bocsátott törzstőke nem éri el a hárommillió forintot két éven belül, nem bejegyezhetőek.

Természetesen ez a másodfokú végzés az adott cég esetében irányadó, a döntés nem erga omnes hatályú. Ez tehát azt jelenti, hogy a fenti belső iránymutatást és gyakorlatot a cégbíróságon belül – rövid időn belül – újra kell gondolni az egységes jogalkalmazás érdekében⁴. A feladat ebből fakadóan az, hogy kövessük a jogszabályok mellett a lényegesebb cégügyekben releváns bírósági kommunikációt is.

Nyilvánvaló, hogy a fent vázolt helyzet csak kft-nél és rt-nél releváns, mert csak e cégformáknál van tőkeminimum.

Mintafeladat az előzőekhez kapcsolódóan:

2. Ptk/45. dia

Két természetes személy egy Kft. alapítását határozták el a Ptk. szerint 2015. január 1-jén. A társasági szerződés úgy rendelkezik, hogy törzstőke értéke 20 000 eFt, melyből 11 000 eFt egy ingatlan. Ezt a tagok a lehető legkésőbb kívánják a cég rendelkezésére bocsátani. A pénzbetét 80%-át a tagok csak 2020. május 1-jén kötelesek megfizetni (a 20%-ot a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtása előtt befizették).

Az első évben a Kft. 15 000 eFt adózott eredményt termelt meg.

Feladatok:

a) Meddig kell az ingatlant átruházni a cégre?

b) Mekkora osztalék fizethető ki maximálisan 2015-ben (a 2015-ös adózott eredményből)?

a) Feladatpont kidolgozása:

Az apport meghaladja az 50%-ot, így azt „azonnal” (a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásakor) rendelkezésre kell bocsátani, a kérelem benyújtásakor csatolni kell az ügyvezető nyilatkozatát az apport – ingatlan – átadásáról.

Ezzel egyidejűleg a 9 000 eFt KP-ből megfizettek 1 800 eFt-ot. „Fennmaradt” még 9 000 – 1 800 = 7 200 eFt. Ez az összeg lesz „további” osztalékfizetési korlát az új szabály szerint.

b) Feladatpont kidolgozása:

A 15 000 eFt adózott eredményből így „félre kell tenni” 7 200-at, tehát a maximális osztalék:

$$15\,000 - 7\,200 = 7\,800 \text{ eFt lesz!}$$

¹ Illetve nyilván a jogkövető tulajdonosok is lépéseket tennének...

² E jegyzet kéziratának a zárásakor ismerünk e döntéseket megtámadó fellebbezéseket, amelyek a táblabíróságok előtt vannak. A jogorvoslat eredménye még nem ismert. Tudomásunk van arról is, hogy az egységes bírói gyakorlat kialakítása érdekében lépések várhatóak.

³ A kézirat zárása után, de a nyomdába adása előtt (a döntést a bíróság 2015. július végén kézbesítette (közölte). Részletesen lásd: 10.Cgf.47.021/2015/2 végzés.

⁴ Információink szerint ez a folyamat – legalábbis informális úton – már megindult.

A szabályok ismertetése után érdemes foglalkozni azzal a helyzettel, ha a tag a vállalását nem teljesíti. Egyfelől életbe lép az az általános szabály, amely szerint a vagyoni hozzájárulását nem teljesítő tag tagsági jogviszonya a törvény erejénél fogva a felszólítást követő 31. napon a fogva megszűnik¹. Ez azonban nem az egyetlen következménye a nem teljesítésnek. A társasági szerződésben vállalt **vagyoni hozzájárulás teljesítéséért a tag saját vagyonával felel**, vagyis a korlátozott felelősség e vagyonnagyság tekintetében nem érvényesül.

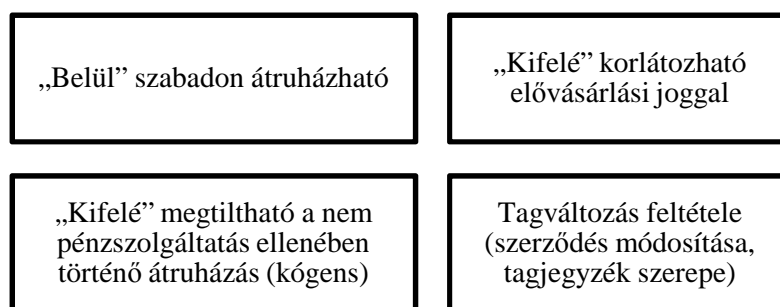
Példával megvilágítva: egy magánszemély azt vállalja, hogy 50 000 eFt-ot bocsát a társaság rendelkezésére egy év múlva. Időközben a vagyoni helyzete megromlik és nem képes ezt az összeget teljesíteni. A nem teljesítés miatt a várható következmény az, hogy megszűnik a tagi jogviszonya a szokásos szabályok szerint. Az azonban mégis előfordulhat, hogy a nem teljesítés miatt a társaságnak, vagy harmadik személyeknek kárt okozott. Ebben a helyzetben nem hivatkozhat a tag arra, hogy korlátolt felelősségű társaságot alapított, hiszen itt nem a társaság károkozásáról van szó (amiért valóban korlátozott mögöttes felelősség terheli), hanem a magánszemélyéről.

Emellett a **nem teljesítéssel a cégnek okozott kárt is meg kell térítenie** (pl. ha a finanszírozási nehézségek miatt ügyletektől esett el a cég), a szerződéses jogviszonyban okozott kár módjára (vagyis a felróhatóságra való tekintet nélkül).

Bár általában is létezik az a szabály, hogy a **nem pénzbeli hozzájárulást nem szabad annak tényleges értéke fölötti értékkel figyelembe venni**, azonban a kft-nél ezt – a hiányzó tagi korlátlan mögöttes felelősség miatt – ismét hangsúlyoznunk kell. Itt is elsősorban a tag a felelős, azzal, hogy mindenki, aki ebben közreműködött, vagy erről tudott, a taggal egyetemlegesen felel. Külön is kiemeljük azt az eljárásjogi jellegű szabályt, hogy a cégbírószági eljárás során a **bejegyzést kérőknek nyilatkozniuk kell arról, hogy az apport értékét miként határozták meg**, és e nyilatkozatuk a bejegyzés egyik alapidokumentuma lesz. Ennek egy későbbi vitás helyzetben lehet kiemelt szerepe.

2.6.3. Az üzletrész, az üzletrész átruházása, a saját üzletrész

2. Ptk/46. dia

Az **üzletrész**² testesíti meg azoknak a **jogoknak és a kötelezettségeknek az összességét**, amely a törzsbetéthez kapcsolódik, mely – főszabály szerint – a törzsbetéthez igazodik. A kft. szabályozása során a jogszabály kimondottan jelzi, hogy nem feltétlenül a rendelkezésre bocsátott vagyoni hozzájárulás mutatja azt meg, hogy milyen mértékű jogosítványok kapcsolódnak egy adott taghoz, ettől el lehet térni. Amennyiben egy törzsbetétet többen szolgáltattak, akkor ők nem egyesével, hanem közös képviselőjük útján gyakorolják jogaikat.

¹ Lásd 2.3.2 pontban lévő eljárást a nem teljesítő taggal kapcsolatosan.

² Ptk. 3:160 – 181. §§

A kft-nek az legszembetűnőbb eltérése a (személyes jelleget messzemenőig kidomborító) bt-hez és kkt-hez képest, hogy a társasági üzletrész átruházása jóval könnyebb. Ugyanakkor a kft. sem kimondottan tőkeegyesítő társaság, tehát a szabad átruházástól e cégforma is igen messze áll.

A főbb szabályok:

1. **Az üzletrészek a tagok között teljesen szabadon átruházhatóak.** Ekkor a többi taggal nem kell egyeztetni, a kérdés az átruházó és az átvevő tag magánautonómiájába tartozó kérdés.
2. Ha a tagok – a későbbi erőviszonyok eltolódásának kiküszöbölésére, illetve más tagok belépésének megakadályozására – már **a társasági szerződésben elővásárlási jogot kötöttek ki egymás javára**, akkor arányosan jogosultak az átruházó üzletrészét megszerezni¹. Ez az elővásárlási jog csak akkor érvényes, ha az üzletrészt pénzzolgáltatás ellenében ruházzák át.
3. **Külső felekre való átruházásra** csak akkor van lehetőség, ha az átruházó tag már teljesítette törzsbetétjét².
4. **Ha külső félre ruház át a tag üzletrészt pénzzolgáltatás ellenében**, akkor a tagot, a társaságot és a társaság által kijelölt személyt **elővásárlási jog** illeti meg. A társaság és a társaság által kijelölt személyről a taggyűlés dönt. A tagoknak 15, a társaságnak a tagok után újabb 15 (tehát összesen 30) napja van arra, hogy éljen a lehetőséggel. **Ez a szabály diszpozitív**, tehát a társasági szerződésben ettől el lehet térni. A nem pénzzolgáltatás ellenében átruházott üzletrész (pl. ajándékozás) esetén e szabályt nem kell³ alkalmazni.
5. A társaság **kizárhatja a nem pénzzolgáltatás ellenében történő átruházás lehetőségét** a társasági szerződésben, de a pénzzolgáltatás ellenében harmadik félre való átruházás lehetőségét nem (utóbbi szabály kógens).

Az **átruházással** a jogok és a kötelezettségek **átszállnak** a megszerző félre, azonban a **társasággal szemben** ez csak a **bejelentéstől** kezdve hatályos. Az átruházás nem igényli a társasági szerződés módosítását. Vegyük észre, hogy ez nem egy technikai egyszerűsítés. Ez nem igényli azt, hogy azzal minden tag egyetértsen (vö. kkt. és bt., ahol ez szükséges!).

Annyi a teendő, hogy a megszerző írásban – közokiratban, vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban – bejelentse 8 napon belül az ügyvezetőnek a változást, és nyilatkozzon arról, hogy a társasági szerződés rendelkezéseit magára nézve kötelezőnek ismeri el. E két mozzanat után a társaság tagja lesz a megszerző, a bejelentéssel megegyező hatállyal.

Az ügyvezető folyamatosan vezeti a tagokról az úgynevezett **tagjegyzéket**, amely tanúsítja, hogy egy adott pillanatban éppen ki a társaság tagja⁴. A fenti változást is az ügyvezető köteles átvezetni a tagjegyzéken. E tagjegyzék és bejelentés alapján a létesítő okirat módosul, azt – anélkül, hogy szükség lenne az egyes tagok aláírására – az ügyvéd, jogtanácsos vagy közjegyző egységes szervezetbe foglalja.

Az üzletrész átszállásának második nagyobb esetköre az, amikor nem a felek akaratából, hanem valamilyen jogilag releváns tény miatt kell az üzletrész sorsát rendezni. Ezek az esetek az öröklés, jogutódlás, tag megszűnése, házastársi vagyon megosztása.

¹ Az sem kizárt, hogy a két tag egymással kössön elővásárlási szerződést. Ekkor a társasági szerződés rendelkezéseire kell figyelemmel lenni, azzal kell összhangban „maradni”.

² Kivéve, ha a tagi jogviszony pont a vagyoni hozzájárulás elmulasztása miatt szűnt meg.

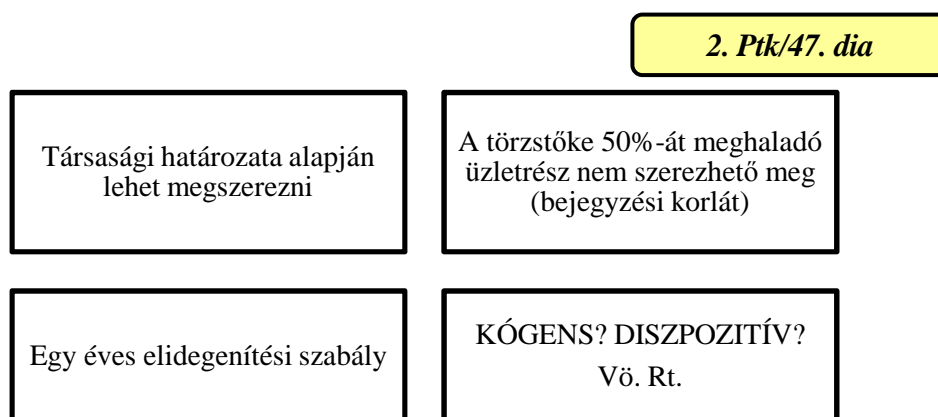
³ Ha az elővásárlási jogot megsértő módon szerez valaki üzletrészt, akkor a függő jogi helyzet elkerülése érdekében egyéves jogvesztő határidőn belül lehet pert indítani a szerződés hatálytalanságának megállapítására.

⁴ Megjegyezzük: ez az irányadó lista, még a cégbírósi nyilvántartáshoz képest is. Az persze egy másik kérdés, hogy a közhiteles nyilvántartás a cégbíróságon található, tehát harmadik fél hivatkozhat arra, hogy ő az ott bejegyzett személyt tartotta tulajdonosnak. Ez azonban nem változtatja meg azt a tényt, hogy a be nem jegyzett tulajdonos a tényleges tulajdonos.

Öröklés és jogutódlás esetén kérhető a tagjegyzék értelemszerű módosítása. Ezt az ügyvezető köteles teljesíteni, kivéve, ha a társasági szerződésben rendelkeztek a tagok arról, hogy öröklés és jogutódlás esetén lehetősége van a többi tagnak megszerezni ezt az üzletrészt. A társasági szerződés ilyen rendelkezésének létezése esetén erre harminc napos határidő érvényes, melytől csak lefelé lehet eltérni.

Speciálisan alakul a **házastársi közös vagyonban** lévő üzletrész sorsa, annak megosztása esetén. Ekkor ugyanis a nem tag házastárs a megosztás során kérheti, hogy a bíróság juttasson neki üzletrészt. Ilyenkor a speciális elővásárlási szabályok nem érvényesülnek.

Egy üzletrész főszabály szerint egységes egészet alkot. Ha annak egy részével akar csak a jogosultja rendelkezni, akkor azt előbb fel kell osztani. A felosztás csak átruházás, átalakulás, öröklés, közös vagyon megosztása miatt lehetséges, és a taggyűlés engedélye szükséges hozzá¹. E szabály kógens.

A társaság **megszerezheti saját üzletrészt** a taggyűlés döntése alapján, ha arra van fedezete. A saját üzletrész egy (közgazdaságilag) meglehetősen érdekes helyzetet teremt, hiszen a cég saját magával kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket vásárolja meg. Ha ezen a logikai bukfcencen felülemelkedünk, akkor egy további fontos megállapítást kell tenni: a saját üzletrész megszerzése során lényegében a társaság nettó eszközeinek az értékét csökkentjük, hiszen a megszerzés során fizetünk – ez kiáramlik a cégből – a beáramló „vagyon elem” mögött pedig „maga a cég van”. A törzstőke terhére ilyen kifizetés nyilvánvalóan nem teljesíthető, mert az a hitelezői érdekekkel teljességgel szembehelyezkedne. Emiatt erre csak akkor van mód, ha a társaság saját tőkéje a törzstőkén felül erre fedezetet nyújt. A Ptk. így fogalmaz: saját üzletrész visszavásárlására akkor van lehetőség, ha a társaság osztalékot is fizethetne. Az ingyenes megszerzésnél ezt a szabályt nem kell követni. A fedezet rendelkezésre állását hat hónapnál nem régebbi (közbenső) beszámolóval kell igazolni.

A fent körülírt visszas helyzet kordában tartására két korlátot is meghatároz a Ptk.:

- a törzstőke **50%-át meghaladó üzletrész nem szerezhető** meg (mennyiségi korlát) és
- a saját üzletrész nem maradhat, csak ideiglenesen a társaság rendelkezése alatt, azt **egy éven belül el kell idegeníteni**, vagy be kell vonni, vagy a tagok között fel kell osztani².

Nem szerezheti meg az üzletrészt az egyszemélyes társaság.

¹ Ennek a szabálynak az az értelme, hogy ne lehessen a hányadokat bármilyen kicsire „forgácsolni”.

² Abban jelenleg nincs egységes álláspont, hogy ez a szabály kógens vagy diszpozitív.

2.6.4. A mellékszolgáltatás és a pótbefizetés

2. Ptk/48. dia

Mellékszámítás és pótbefizetés

- **Mellékszolgáltatás**
 - Személyes közreműködés esetében ellenszolgáltatást a társasági szerződésben lehet kikötni – ezt lehet rögzíteni.
 - Átruházás megszűnteti e kötelezettséget.
- **Pótbefizetés**
 - csak társasági szerződésben! [lehetőség + összeg];
 - elrendelése is taggyűlési határozat;
 - nemteljesítés – mintha a törzstőkét nem teljesítette volna! – jogviszony megszűnése [objektív];
 - utólagos bevezetése - egyhangú.

A vagyoni hozzájárulás mellett létezik két olyan elem, amely **opcionálisan** járul hozzá a kft. „vagyonához”. Ezek a mellékszolgáltatás és a pótbefizetés. A **mellékszolgáltatás**¹ esetén a tag azt vállalja, hogy személyes közreműködésével szolgáltatást nyújt a társaságnak. Ezt a szolgáltatást a társaság követelheti, sőt igényét is érvényesítheti, ha erre a társasági szerződés kimondottan felhatalmazza. A társaság tagja a mellékszolgáltatásért díjazásban részesülhet, azonban erről külön meg kell állapodni. A mellékszolgáltatás személyhez kötött, vagyis ha az üzletrészt átruházzák, a mellékszolgáltatási kötelezettség megszűnik, kivéve, ha a megszerző fél azt továbbra is vállalja és ez ellen a társaság sem tiltakozik.

A **pótbefizetés**² a saját tőke – veszteség miatti – elégtelen helyzetét rendező tőkeelem. A kft. definíciójából következően ez nem kérhető automatikusan a tagoktól (ők csak a bevitt vagyonnal felelnek), csak akkor igényelhető, ha a tagok ezt a társasági szerződésben (alapító okiratban) „megígérték”. Akkor nincsen gond, ha az alapítás óta a tagok személye változatlan, mert akkor az ígéretet tevő tag és a kötelezendő tag egybeesik, és ő így aláírásával vállalta a teljesítést. Abban a helyzetben, ha később vezetik be ezt az intézményt, már – hivatalos keretek között meghozott – **egyhangú döntésre** van szükség (sőt, álláspontunk szerint minden tagnak bele kell ebbe egyeznie, nem csak a taggyűlésen jelenlévőknek, a döntéshozatalban résztvevőknek), hisz ez a lépés egy korábbi kötelezettséget tesz terhesebbé. A társasági szerződésben **meg kell határozni a legnagyobb összeget és a gyakoriságot**, amíg e pótbefizetés előírható.

Ha a társasági szerződés a fentiek alapján lehetőséget ad pótbefizetésre, akkor annak **elrendelésére a taggyűlés jogosult**, és a teljesítés aránya a törzsbetétekhez igazodik. A pótbefizetés teljesítése történhet nem pénzbeli hozzájárulással is.

A pótbefizetés a tag törzsbetétjét nem növeli, a veszteség kigazdálkodása után azt a tag részére vissza kell fizetni (vagy nem pénzeszközben visszaadni). Ha közben a tag átruházta üzletrésztét másra, akkor az üzletrész visszafizetés időpontjában bejegyzett tulajdonosa lesz jogosult erre az összegre.

A pótbefizetés **nem teljesítése** esetén a vagyoni hozzájárulás nem teljesítésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, röviden: a nem teljesítés végső soron megszűnteti a tagsági jogviszonyt³. A pótbefizetés a lekötött tartalékba kerül annak pénzügyi rendezésekor, vagy a nem pénzeszköz átvételekor.

¹ Ptk. 3:182. §

² Ptk. 3:183 §

³ Annak nincs jelentősége itt sem, hogy miért nem sikerült teljesíteni a pótbefizetést.

2.6.5. Tőkeemelés, tőkeleszállítás

2. Ptk/49. dia

Tőkeemelés és tőkeleszállítás	
TŐKEEMELÉS	TŐKELESZÁLLÍTÁS
• $\frac{3}{4}$-es szótöbbséggel szükséges (nem egyszerű szótöbbség, de diszpozitív szabályozás!); • A tőkeemeléshez kötődő határozat tartalma részletesen meghatározott; • Fedezetet bizonyítani kell: 6 hónapnál nem régebbi fordulónapú beszámoló, ha az nem külső forrásból történik.	• $\frac{3}{4}$-es szótöbbség (ez is diszpozitív); • a döntést előre is be kell jelenteni (még nem hatályosul!); • hitelezői felhívás a szándékról; ➢ Céglközlöny (eddig is volt); ➢ ismert hitelezőnek közvetlenül (új); • ha a hitelezői eljárás sikeres, a szerződés módosítható; • ha a bíróság be is jegyezte: a kifizetés megtörténhet.

A kkt. és a bt. esetén a jogszabály nem kötötte meg a jogalkalmazók kezét e kérdésben. Az általában egyhangú döntések kívánalma, a felmondási jog és a korlátlan mögöttes felelősség szükségtelenné tette ezt. A kft-nél azonban szigorú szabályok vonatkoznak mindkét műveletre. A tőkeemelés kapcsán nyilván a nem kívánatos „hígulást”¹ kell elkerülni, míg a tőkeleszállításnál a hitelezők védelme kerül a szabályozás homlokterébe.

A **tőkeemelés**² során a társaság addigi törzstőkéje megnő, és nyilvánvalóan ennek hatása van az üzletrészekre is. Ezért garanciális követelmény, hogy a törzstőke megemelését **úgy kell végrehajtani**, hogy az addigi viszonyok (mely elsősorban az eddigi arányokat jelenti) **ne tolódjanak el méltánytalanul**. Ezért a **törzstőke emeléséről csak $\frac{3}{4}$ -es szótöbbséggel lehet dönteni**. A jogalkotó a határozat tartalmát konkretizálja, a határozat **minimális tartalma** a következő:

- a tőkeemelés mértéke;
- milyen összetételű és értékű a tőkeemelés (pénzbeli, nem pénzbeli);
- mi a nem pénzbeli hozzájárulás tárgya és ez kitől fogadható el;
- az elsőbbségi joggal nem élők helyett ki lesz jogosult a tőkeemelésre;
- a teljesítés határideje.

Az **elsőbbségi jog** valósítja azt meg, hogy ne legyen lehetőség arra, hogy az arányok méltánytalanul eltolódjanak. A tőkeemelésre való **jogosultság** a következő **sorrend** szerint alakul:

- tagok arányosan;
- a jogával nem élő tag helyett a többi tag arányosan³;
- a taggyűlés által kijelölt személyek.

A tagnak a döntésre tizenöt napja van, majd ezután a többi tagnak további tizenöt nap áll rendelkezésére, hogy eldöntse, mit kíván tenni.

A tőkeemelés **elhatározásához** szükség van a tagok $\frac{3}{4}$ -es szótöbbségére, az azonban már nem követelmény, hogy mindannyian részt is vegyenek ebben. A minősített többség általában azt kell belássa ebben az esetben, hogy a társaság további működéséhez, esetleg a növekedéshez, talán a saját tőke helyreállításához többlet források szükségesek. A tőkeemelés hatását a létesítő okiratban szerepeltetni kell. Mivel itt sem követelmény az egyhangú döntés, így a taggyűlési határozat alapján az okirat módosítható.

¹ Ez azt jelenti, hogy egy tag tulajdoni aránya lecsökken anélkül, hogy a tag aktívan cselekedne (pl. részesedést idegenítene el).

² Ptk. 3:198 – 201. §§

³ A jogszabály nem mondja ki, hogy az arányosításból a kimaradó tagot (tagokat) ki kell hagyni, pedig valószínűleg erről van szó, ellenkező esetben maradna „lefedetlen” rész.

A tőkeemelés megtörténhet a **törzstőkén felüli vagyon terhére** is, ha a taggyűlés **¾-es szótöbbséggel** úgy dönt. Ebben a helyzetben arról van szó, hogy a saját tőke egyéb elemeit a társaság tagjai törzsbetété konvertálják. Ekkor a tőke nagysága összességében állandó, csak a szerkezete változik. Az ilyen tőkeemelés során a társaság tagjainak köre nem változik, a tőkeemeléssel **minden törzsbetét arányosan megnő**. Természetesen ezzel a változtatással is összhangba kell hozni a társasági szerződést.

Csak „az arra fordítható” tőkeelemek konvertálhatóak jegyzett tőkévé. A Ptk. nem megy bele annak taglalásába, hogy mi minősül ilyennek. Ezt a számviteli törvény rögzíti¹ (Szt. 40. §). A jegyzett tőke (itt törzstőke) az eredménytartalékból (amely tartalmazza a tárgyidőszaki adózott eredményt is) és a tőketartalékból emelhető fel, a lekötött tartalék, értékelési tartalék és az értékhelyesbítés erre nem adhat forrást, illetve, ha van jegyzett, de még be nem fizetett tőke – amely negatív előjelű – akkor ennek hatásával is számolni kell (arra is kell „hagyni” fedezetet).

A **tőkeleszállítás**² nem egyszerűen a tőkeemelés inverze. A tagok erről is **¾-es szótöbbséggel döntenek**. E kérdés kapcsán a hitelezővédelem kerül előtérbe, hiszen egy ilyen művelet az ő érdekeiket sérti, mivel kevesebb lesz az a vagyon, amiből kielégítést kaphatnak. A polgári jog ezért lehetőséget ad arra, hogy a hitelezők tiltakozzanak e művelet ellen.

A tőkeleszállításra **három okból** kerülhet sor:

- tőkekivonási céllal;
- veszteség rendezése miatt;
- a saját tőke másik elemének a növelése céljából.

Rögtön ki kell emeljük: az **utolsó két jogcím tartalmában csak a törzstőkét csökkenti, egyidejűleg egy másik tőkeelemet megnövel**, így a klasszikus tőkeleszállítási helyzet csak az, amikor az tőkekivonási céllal történik.

Vizsgáljuk meg ezt a két „nem klasszikus” helyzetet! A veszteség rendezése miatti tőkeleszállítás esetén a felhalmozott eredmény (eredménytartalék) felöltése történik meg nulla szintig a törzstőke terhére. A társaság lényegében konstatálja, hogy a törzstőkét „felélte”³. E művelet kapcsán a hitelezők biztosítékot követelhetnek, de – többek között – nem kell biztosítékot adni akkor, ha a tőkeleszállítás kötelező.

A törzstőkét le lehet szállítani úgy is, hogy a társaság a lekötött tartalékát növeli a leszállított összeggel. Ezt az összeget később csak veszteség rendezésére (az eredménytartalék feltöltésére) vagy tőkeemelésre (tehát az eredeti állapot „helyreállítására”) lehet használni⁴. E lépésnek egyértelműen tartalékképző funkciója van. Az ilyen módon képzett lekötött tartalék legfeljebb a törzstőke 10%-a lehet. A hitelezők akkor kérhetnek biztosítékot e művelet kapcsán, ha öt éven belül ismételten ilyen jogcímen döntenek a tőkeleszállításról.

A törzstőke leszállítás hitelezőket leginkább érintő esete az, amikor a tőkeleszállítás egyben vagyon kivonást is jelent. Ekkor ugyanis egy sikeres tőkeleszállítás után a társaság tagjainak kifizetés teljesíthető, tehát a vállalkozás vagyonából egy rész kihasad, és az a tagokat illeti meg.

¹ Az kétséges, hogy egy ilyen központi társasági jogi szabály miért került a számviteli törvénybe és miért nem a Ptk. tartalmazza azt.

² Ptk. 3:202 – 206. §§

³ Megjegyezzük, hogy a tőketartalékból is feltölthető a negatív eredménytartalék. Erről is a tagok határoznak, azonban az nem minősül tőkeleszállításnak.

⁴ Sokan nevezik ezt a helyzetet ideiglenes tőkeleszállításnak is (amely egyébként nem biztos, hogy ideiglenes lesz, így a név félrevezető).

A tőkeleszállítás – pont a garanciális „igények” miatt – a következő **eljárás** mellett hajtható végre¹:

- a tagok $\frac{3}{4}$ -es szótöbbséggel döntenek;
- a határozatot a nyilvántartó bíróságnál bejelentik (30 napon belül);
- intézkednek a Céglőnyben való kétszeri közzétételről akként, hogy a két megjelenés között legalább harminc nap elteljen;
- az első közzététellel egyidejűleg értesítik a hitelezőket is (azonos tartalmú közleménnyel);
- a hitelezők biztosítékot kérhetnek;
- döntés a biztosíték megadásáról vagy annak elutasításáról;
- az elutasított biztosítékadással kapcsolatos bírósági eljárás;
- döntés a társasági szerződés módosításáról;
- a módosított szerződés és az igazolások benyújtása a cégbíróságra;
- cégbírósági eljárás és bejegyzés;
- kifizetés a tagok részére.

Mint látható az eljárás rendkívül sok lépésből áll és sok helyütt meg is tud akadni. Az egyik neurálgikus pontja a tőkeleszállításnak a **hitelezői biztosítékadás**. Ha a hitelezők sérelmesnek tartják a tőkeleszállítást, biztosítékot követelhetnek². **Nem követelhető biztosíték**, ha

- már rendelkeznek arányos – más jogcímen őket megillető – biztosítékkal³;
- a tőkeleszállítás utáni pénzügyi és vagyoni helyzet nem indokolja a biztosítékadást (hisz a leszállítás után is fedezett a kötelezettség);
- ha a lekötött tartalék javára – tartalékképzési céllal – valósult meg a tőkeleszállítás, feltéve, hogy a határozathozatal előtt öt éven belül nem volt ilyen tranzakció;
- ha a törzstőkét jogszabály előírása miatt kellett leszállítani.

A biztosíték iránti igény **előterjesztésére** a hitelezőknek **harminc napjuk** van a hirdetmény második közzétételétől számítva. Ha a társaság a biztosítékot megadja, akkor az eljárás folytatódik, hisz megnyugtatóan rendezésre került a másik fél sorsa. Ha a társaság megítélése szerint biztosíték nyújtására nem kötelezett, akkor ezt az indoklással kiegészített határozatában közli a másik féllel, aki ebbe vagy belenyugszik, vagy nyolc napos jogvesztő határidőn belül kéri a döntés bírósági felülvizsgálatát. Ugyanezt az eljárást kell követni akkor is, ha nyújtott ugyan biztosítékot a vállalkozás, de a hitelező nincs azzal megelégedve. Ha a bíróság a hitelezőnek ad igazat, akkor a biztosíték nyújtása kötelező, ellenkező esetben megy tovább a folyamat.

Ha nem tud biztosítékot adni a társaság – függetlenül attól, hogy bíróság kötelezte arra vagy saját maga látta be annak szükségességét –, a megindított eljárást be kell fejezni, és be kell jelenteni a cégbíróságnak az eljárás megíiusulását.

Ha a biztosítékadással kapcsolatos kívánalmak teljesültek, és a közzététel is megtörtént a megfelelő – kétszeri – időköznel, illetve a bejelentésre nyitva álló határidő eltelte, a társaság formálisan is módosítja társasági szerződését, és a szükséges igazolásokkal felszerelve benyújtja a bejegyzési kérelmet a cégbíróságnak, amely azt megvizsgálja, és ha rendben van, a tőkeleszállítást bejegyzi. A tagok számára kifizetés csak akkor teljesíthető, ha ez a bejegyzés már megtörtént.

A **tőkeleszállítás** a tagok törzsbetéteit **arányosan** csökkenti.

A tőke nem szállítható le a minimális, hárommillió forintos határ alá. Ez alól egy kivétel van: abban a helyzetben, ha a tőkeleszállítással egyidejűleg tőkeemelést is bejelentenek, akkor az ilyen tőkeleszállítás véghezvihető.

Első pillanatra nem biztosan egyértelmű mi az oka ennek a szabálynak. Akkor használják ezt a megoldást, ha a társaság saját tőkéjét külső fél bevonásával kívánják helyreállítani, aki ragaszkodik hozzá, hogy belépése előtt a veszteséget rendezzék.

¹ Mindhárom jogcímen végrehajtott tőkeleszállításra igaz az eljárás, nem csak a tőkekivonással járó esetre. Egyes lépések nem minden jogcím mellett értelmezhetőek.

² Megjegyezzük, hogy a saját üzletrész bevonása esetén is ezeket a szabályokat kell értelemszerűen követni.

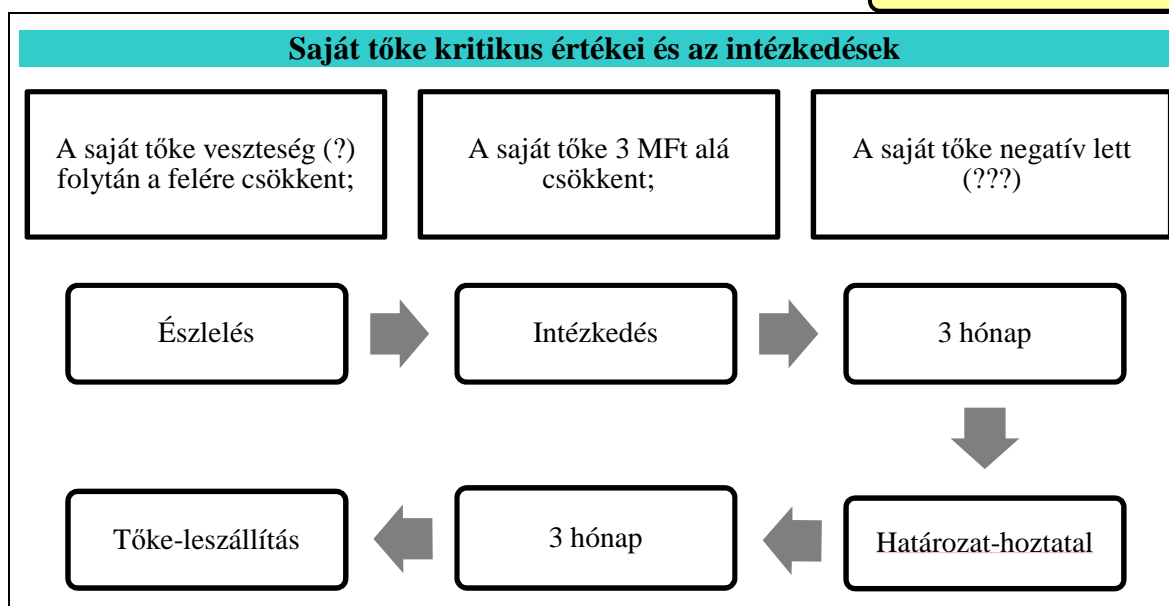
³ Például a hitelfolyósító bank jelzáloggal rendelkezik a hitel összegének másfélszeresét érő ingatlanon.

Egy példa ennek a szabálynak a bemutatására:

Adott egy kétagú társaság öt-ötmillió forintos törzsbetéttel, így a törzstőke összege tízmillió forint. Az üzletrész a törzsbetéthez igazodik. A felhalmozott veszteségek okán a társaság saját tőkéje már csak kétmillió forint (felhalmozott veszteség tehát nyolc millió forint). Ebben a helyzetben a két tag dönthet úgy, hogy leszállítja a tőkét kétmillió forintra (tehát a törzsbetétjük egy-egy millió forint lesz), majd nyomban meg is emelik a tőkét akként, hogy egy külső, harmadik tag bocsát rendelkezésre egy millió forintot. A végeredmény egy háromtagú kft., amelyben mindenkinek 1/3-nyi üzletrésze van.

2.6.6. A saját tőke kritikus értékei a Ptk. szerint

2. Ptk/50. dia

A kritikus érték itt azt jelenti, hogy annyira lecsökkent a saját tőke, ami miatt valamilyen cselekvésre kötelezik a jogi személyt. A kkt. és a bt. kapcsán azért nincs ilyen szabály, mert ott a mögöttes tagi felelősség hivatott rendezni ezt a helyzetet. A Ptk. a következő **kritikus saját tőke értékeket** nevesíti [Ptk. 3:189. § (1)]:

- a kft. saját tőkéje veszteség folytán a törzstőke felére csökkent;
- a kft. saját tőkéje hárommillió forint alá csökkent;
- a kft. (aktív) vagyona nem fedezi a tartozásait, vagyis a saját tőke nulla alá csökkent¹.

Amint az ügyvezetés vagy bármely tag **észleli**, hogy valamelyik fenti helyzet beállt, akkor köteles a taggyűlés **intézkedését** kérni (taggyűlésen kívüli döntéshozatalt megszervezni), vagyis kezdeményezni a

- tőkeleszállítást;
- az ársziós tőkeemelést;
- a pótbefizetés előírását;
- a társaság átalakítását;
- egyéb alkalmas tranzakciót, vagy
- a társaság jogutód nélküli megszűntetését.

¹ Megjegyezzük, hogy a harmadik eset részhalmlaza kell legyen az első kettőnek. Igaz vélhetően itt arra gondol a jogalkotó, hogy ha „ez is” megtörténik, újra össze kell hívni a taggyűlést, kezdeményezni kell a döntéshozatalt.

Az első kérdés az, hogy **mit jelent az „észlelés”**. Erre nehéz egyértelmű választ adni, azonban az bizonyos, hogy akkor, ha **a pénzügyi kimutatás összeállítására sor került**, akkor az már megalapozza a cselekvési kötelezettséget, ha az abban foglaltak szerint kritikus a tőkehelyzet. A **haladéktalanul** szó jelentése is értelmezési problémákat vet föl. Az összehívásnak/döntéshozatali eljárás megindításának a normál szabályok szerint van helye. Itt a határidőket a Ptk. egyébként is rögzíti. A határozat meghozatalára **három hónap** van. További három hónap múlva már kötelező leszállítani a tőkét, ha a saját tőke a törzstőke fele alatt van. Ekkor hitelezői kifogást sem lehet érvényesíteni.

Megjegyezzük, hogy a saját tőke kritikus értékének első esete kizárólag azt az esetet tárgyalja, amikor veszteség folytán csökkent a tőke ilyen alacsony értékre.

Ismét felhívjuk a figyelmet az általános részben szereplő Ptk. 3:133. § (2) bekezdésre, ez rendezni ugyanis azt a helyzetet, amikor a saját tőke **a hárommillió forintos szintet sem éri el** két egymást követő évben¹. Ekkor a beszámoló elfogadásától számított három hónapot ad a jogalkotó a helyzet rendezésére. Ha ez nem sikerült, akkor – itt valamiért – 60 napon belül kell dönteni a saját tőke rendezésének mikéntjéről.

A kérdés az, hogy mi történik akkor, ha a tagok nem tesznek eleget a cselekvési kötelezettségüknek. A válasz meglepő: **automatikusan semmi sem lesz**. A cégbíróságnak lesz arra lehetősége, hogy törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva levonja a cégjogi konzekvenciákat², de automatikusan nem „szállítódik le” a tőke, nem „alakul át” a társaság.

Nem értelmezhető számszerűen, de azt is kritikus tőkehelyzetként nevesíti a Ptk. – így az is a fenti szabályok (véltetően értelemszerű) alkalmazását kívánja meg – ha a társaságot fizetésektelenség fenyegeti, vagy beszüntette kifizetéseit.

2.6.7. A tagok javára történő kifizetések

2. Ptk/51. dia

Kifizetés a tagoknak

- Nem kötelező a fizetésektelenségi nyilatkozat a kifizetés előtt.
- Csak jogcímre és meghatározott forrásból (tárgyévi eredmény és eredménytartalék) fizethető bármi a tagoknak. Az ennek ellenére kifizetett összeg visszakövetelhető és ehhez nem szükséges a „rosszhiszeműség” bizonyítása, ez objektív kötelezettséggé vált.
- Osztalékelőleg.
 - ügyvezető javaslata alapján fizethető;
 - ha van FB, akkor véleményezi.
- Osztalék jóváhagyása
 - nem szükséges ügyvezetői javaslat, sem FB tárgyalása;
 - közbenző beszámoló;
 - lásd még: nem teljes törzstőkére vonatkozó szabályokat!
- Más jogviszonyra tekintettel kifizetett összegek (!!!)

Csak a tárgyévi adózott eredményből és a szabad eredménytartalékból valósítható meg kifizetés^{3 4}. Egyéb kifizetés a kft. vagyonából kimondottan tiltott – ismét a már számtalanszor említett tagi mögöttes felelősség hiánya miatt. Ez azt jelenti, hogy a kifizetés előtt olyan vizsgálatot kell végrehajtani, ami a kifizetési utáni tőkehelyzetet elemzi, és ebben a későbbi helyzetben kell megfelelni a saját tőke összesített értékére vonatkozó előírásoknak.

¹ Vigyázat! Itt előfordulhat az, hogy a saját tőke egyébként elérje a törzstőke felét!

² Mely az is lehet, hogy a céget megszünteti. Igaz, ezt vélhetően más lépések előzik meg.

³ Ptk. 3:184 – 187. §§

⁴ Ennek kiszámítását lásd az I. oktatási blokkban.

A jogszabály azt is előírja – többletkorlátként -, hogy **akkor sem teljesíthető a kifizetés, ha az a társaság fizetőképességét veszélyeztetné**. Ez a helyzet előállhat úgy, hogy ugyan van kifizetésre fordítható szabad saját tőke, de a likviditási helyzete a cégnek olyan, hogy ha ez megtörténik, akkor később a hitelezők felé nem tudnának teljesíteni (pl. a vagyon olyan elemekben testesül meg, amelyek nem pénzzé tehetők, illetve velük az adósságok nem rendezhetők). Az egy másik kérdés persze, hogy egy abban érdekelt hogyan tudja majd bizonyítani azt, hogy a cég e tekintetben nem járt el gondosan. Egy másik fontos támpontot a cégtörvény tartalmazza. Annak ugyanis a 118/B § (3) bekezdése meghatározza a fizetőképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezését:

"(3) A fizetőképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a cég vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a cég nem lesz képes esedékességgel kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket."

A szankció is tisztán rögzített: Az ügyvezető felel a kielégítetlen hitelezői követelésekért, ha a fenti helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladatait nem a hitelezői érdekek figyelembe vételével látta el.

A fenti korlátozás érvényesül **akkor is, ha a tag részére nem a tagi minőségére tekintettel** juttatnak kifizetést. Ha később kiderül, hogy azt nem lehetett volna teljesíteni, mert a saját tőke valamiért nem érte el a kívánt szintet, akkor az ilyen kifizetések – jogcímüktől függetlenül – visszakövetelhetők. Ez kógens szabály abban az értelemben, hogy nem lehet a tagok számára kedvezőbb szabályozást alkotni. Ez a rendelkezés – ha szigorúan szó szerint vesszük – meglehetősen nyugtalanító, hiszen egy 1%-os tulajdonrészrel rendelkező munkavállaló esetében lényegében a munkabér kifizetése sem lehetséges, ha a kifizetés a fenti korlátok valamelyikébe ütközik, hiszen a munkabér költség, amely ráfordítássá válik, így végül a saját tőkét csökkenti. Kérdés, hogy az volt-e a jogalkotó célja, hogy az ilyen kifizetéseket is korlátozza. Több olyan – legalább „félhivatalos” – álláspont is írásban napvilágot látott, amely e szigorú értelmezést elveti. Mindenesetre ezzel a típusú helyzettel nagyon óvatosan kell bánni és követni a fejleményeket.

A saját tőke terhére történő kifizetés tipikus esete az **osztalékfizetés**. Az osztalékfizetésre a taggyűlés határozata alapján van lehetőség, amely az osztalékról a **számvetési beszámoló elfogadásával együtt dönt** (máskor arról nem lehet érvényesen dönteni!). Az osztalékra az jogosult, aki a döntéskor a tagsági jogokat gyakorolhatja, de ettől el lehet térni, ha az érintett felek máshogyan állapodnak meg.

A kft. **taggyűlése** dönthet – év közben – **osztalékelőleg** kifizetéséről. Osztalékelőleg kifizetésére akkor van lehetőség, ha a közbeső beszámoló alapján megállapítható, hogy arra van **fedezet**. A fedezetbe beleszámít az utolsó teljes évre vonatkozó beszámoló óta keletkezett eredmény (!), illetve a rendelkezésre álló eredménytartalek. A helyesbített saját tőke az osztalékelőleg kifizetése következtében nem csökkenhet a törzstőke alá. A társaság saját tőkéjének alátámasztására a hat hónapon belül nem régebbi beszámoló tetszőleges számú alkalommal felhasználható. Az osztalékelőlegre az **ügyvezetők tesznek javaslatot**¹ azzal, hogy a felügyelőbizottság – ha működik ilyen a társaságnál – köteles a javaslatot véleményezni. Ha az év végére készült beszámolóból az derül ki, hogy osztalékfizetésre nincs lehetőség (vagy az osztalékelőleg az osztalékalapot meghaladja), akkor azt a tagok kötelesek a társaság részére **visszafizetni**. E szabályoktól – a tagok számára kedvező irányban – eltérni nem lehet.

¹ Elvileg az sem kifogásolható, hogy az ügyvezetők döntsenek erről év közben és azt ne kelljen a tulajdonosoknak folyamatosan jóváhagyni. Elegendő, ha a tulajdonosok az év végén az osztalék mértékét „szentesítik”. (Lásd blanketta szerződések szövegét!)

2.6.8. Szervezet és ügyvezetés

2. Ptk/52. dia

Szervezeti kérdések

- A taggyűlést érintő markáns változások
 - A taggyűlést nem kötelező évente egyszer megtartani;
 - A beszámolóról ugyan dönteni kell, de lehet ülésen kívül is;
 - Napirend: 3 napos szabály....
- Ügyvezetést érintő változások
 - főszabály szerint önállóan jár el;
 - több ügyvezetőnél a tiltakozási jog bekerült az „eszköztárba”, a kérdést a taggyűlés bírálja el;
 - tagjegyzék, határozatok könyve.

A kft. legfőbb szerve a **taggyűlés**¹. A taggyűlést hírközlő eszközök alkalmazásával is meg lehet tartani, illetve a taggyűlés mellett itt is rendelkezésre áll az **ülés tartása nélküli döntéshozatal**. A taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik – az általános részben megfogalmazott ügyek mellett – azoknak a **szerződéseknak a jóváhagyása**, amelyet a társaság saját tagjával, ügyvezetőjével, felügyelőbizottsági tagjával, könyvvizsgálójával, illetve ezek közeli hozzátartozójával köt.

A taggyűlést az **ügyvezetők** – az általános részben foglalt rendelkezéseknek megfelelően – **hívják össze**, a napirend közlésével. Mint arról már szóltunk, ez akkor egészíthető ki bármely tag által, ha a következő három feltételnek egyidejűleg megfelel a helyzet:

- **három nappal** a taggyűlés előtt megtörténik a kiegészítés;
- amelyet az illető tag **közl** a többi **taggal** és az **ügyvezetéssel**
- olyan **részletezettséggel** mutatja be a kérdést, hogy az alkalmas a tárgyalásra.

A taggyűlésen történeteket a **jegyzőkönyv** dokumentálja. A jegyzőkönyvet az ügyvezető és legalább egy jelenlévő, hitelesítőként megválasztott tag írja alá. Ez a dokumentum egyébként alkalmas arra, hogy az abban hozott határozatok bizonyítására szolgáljon, így arra is, hogy a létesítő okiratot ez alapján a közreműködő ügyvéd vagy jogtanácsos, esetleg közjegyző egységes szerkezetbe foglalja.

A meghozott határozatokat az ügyvezető a **határozatok könyvében** rögzíti késedelem nélkül.

A jegyzőkönyvbe, az elektronikus hírközlő eszközök segítségével tartott taggyűlésről készített felvételekbe és a határozatok könyvébe bármely tag **betekinthet**, illetve ezekről másolatot kérhet. Ezt a jogot érvényesen nem lehet kizárni (kógens szabály), azonban a kft. tagja a többi céges iratba automatikusan nem tekinthet bele.

A kft. **ügyvezetésére**² **nem vonatkoznak az általános részben szereplő előírásoktól eltérő szabályok**. A megválasztott ügyvezetők – főszabály szerint – **önállóan** jogosultak a céget menedzselni és képviselni. A társaságnak egy vagy több ügyvezetője lehet, akik főszabály szerint **önállóan** jogosultak eljárni. Az ügyvezető – amellet, hogy céget vezet, így a tartalmi kérdésekért felel – a kft. esetén két dokumentumot naprakészen tart:

- a **tagjegyzéket**, melyből mindig megállapítható, hogy kik a cég tagjai, és amely tartalmazza a néven (elnevezésen) kívül a lakóhelyet, a törzsbetét értékét, a mellékszolgáltatásokat, a pótbefizetés lehetséges mértékét és az üzletrész átruházásának korlátait; valamint
- a **határozatok könyvét**, amelyben az összes határozat sorfolytonosan megtalálható.

¹ Ptk. 3:188 – 195. §§

² Ptk. 3:196 – 197. §§

2.6.9. Az új Ptk. alá helyezkedés kiemelt szabályai

Az új Ptk. hatálybalépésével egyidejűleg rendezni kell azt, hogy miként kell áttérni az új szabályozásra. A jogalkotó az áttérés nagyságrendjére tekintettel külön jogszabályt, a Ptké-t¹ hozta létre ezért, hogy rendezze az áttérés teendőit. A következő fóliák foglalják össze a társasági jogi szempontból lényegesebb áttéréshez kapcsolódó kérdéseket.

2. Ptk/53. dia

Átmeneti rendelkezések

- Hatálybalépés: 2014. március 15.
- Haladék: Kkt és bt 2015. március 15.; Kft: 2016. március 15.
- Haladék tartalma:
 - eddig kötelesek a létesítő okiratot átalakítani úgy, hogy megfeleljen az új szabályozásnak;
 - a haladék időtartama alatt a régi szabályozás (Gt.) szerint működnek tovább a társaságok;
 - ha már 3 000 eFt fölött volt a jegyzett tőke: első módosításkor a Ptk. hatálya alá helyezkedik;
 - ha nem érte el a 3 000 eFt jegyzett tőkét a cég, akkor még lehet módosítás/módosulás más kapcsán (pl. tagváltás), addig azonban amíg nem emelik fel a jegyzett tőkét 3 000 eFt-ra a Gt. alatt marad;
 - nem teljesítők??? – törvényességi felügyeleti eljárás (Ctv.);
 - aki 2014. március 15-én jogutód nélküli megszűnés eljárása alatt áll, vagy aki utóbb kerül ilyen eljárás alá és törlik, már nem köteles áttérni az új szabályokra.

Külön is érdemes átgondolni, hogy a létesítő okiratok módosítása kapcsán milyen **könnyítő, mentesítő szabályokat** alkotott a jogalkotó.

2. Ptk/54. dia

Mentesítések

Nem kell a létesítő okiratot a megadott határidőre módosítani:

- általában: ha csak azért kellene módosítani, mert a korábbi Gt-re utal a társasági szerződés;
- bt., kkt.: üzletvezető szóhasználat miatt;
- az új természetű működésről szóló jegyzőkönyvet küldi meg a nyilvántartó bíróságnak;
 - aki mentesül, az az első más módosításkor „rendbe teszi” a létesítő okiratot

Költség és illetékmentesség, ha kizárólag az új szabályozás miatti változást jelent be (semmi mást).

¹ 2013. évi CLXXVII. törvény

2.7. Az új Ptk. könyvvizsgálókra vonatkozó rendelkezései

Az új Ptk. hatálybalépésével a könyvvizsgálóknak két problémával kell szembenézniük:

- újra kell gondolni a **könyvvizsgálatra vonatkozó szerződéseket és ennek következményeit**,
- rendezni kell a **felelősségi kérdéseket**.

A könyvvizsgálatról szóló szerződés kapcsán – tehát a könyvvizsgáló és a megbízó közötti szerződéses jogviszony tekintetében – a kötelmi jogról szóló Hatodik Könyv rendelkezései érdekesek. Magának a könyvvizsgálat **rendszerint elhelyezése nem változott meg**: a Harmadik Könyv továbbra is a **törvényes működés egyik biztosítékaként** tekint a könyvvizsgálóra.

2. Ptk/55. dia

Könyvvizsgálókra vonatkozó szabályok

- A könyvvizsgálat kötelelem jellege.
- A szerződés alanyai:
 - mindig kétoldalú kötelelem;
 - ✓ igénybevevő: aki készít pénzügyi kimutatást, amiről véleményt lehet mondani;
 - ✓ nyújtó: csak kamarai tag könyvvizsgáló lehet;
 - együttműködési kötelezettség (nevesített): konszolidált beszámoló;
 - automatikus alany (?) – konszolidált beszámoló – írásbeli megállapodást KELL kötni;
- Speciális ismereteket igénylő könyvvizsgálat:
 - enélkül elvállalt megbízás – semmis (lehetetlen szerződés);
 - közben elvesztett minősítés – megszűnés (lehetetlenülés).

2.7.1. A könyvvizsgálat kötelelem jellege

A könyvvizsgáló és a könyvvizsgált egység között létrejövő jogviszony egy kötelelem. Egy kötelmet többféle úton lehet létrehozni, a könyvvizsgálat kapcsán természetesen a szerződéskötés a természetes módja a létrehozásnak. Mivel a Ptk. egyik alapelve a diszpozitivitás, a felek többé-kevésbé szabadon állapodhatnak meg a szerződés egyes feltételeiben. A könyvvizsgálati szerződés azonban több szempontból is speciális. Ezek a specialitások elsősorban a diszpozitivitást korlátozzák. A könyvvizsgálatra irányuló szerződés nem szabályozott típus a Ptk.-ban, ennek következtében a részletes korlátozó tényezőket nem is a Ptk.-ban kell keresni, hanem az egyéb joganyagokban. A diszpozitivitás korlátozását a Ktv. 45. § (2) bekezdése alapozza meg, amely leszögezi: „A szerződéskötésre a Polgári Törvénykönyvről szóló törvény általános szabályait a könyvvizsgálatra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazó jogszabályok előírásainak figyelembe vételével kell alkalmazni.”

2.7.2. A szerződés alanyai

A kötelmi jogviszony mindig meghatározott személyek között áll fenn. A szerződés azonban – tekintetbe véve a könyvvizsgálatra vonatkozó szabályozást – mindig **kétoldalú**. A kettőnél több oldalú szerződés kizárt, illetve az egyes pólusokon szereplő személyek köre is korlátozott. Ennek az okai a következők:

- a jogszabályon alapuló könyvvizsgálati szolgáltatás igénybevevője a vizsgált társaság vagy a vizsgált vállalatcsoport – az a cég, amely éves, egyszerűsített éves, konszolidált éves beszámolójáról a könyvvizsgáló véleményt mond;
- a könyvvizsgálati szolgáltatás nyújtója pedig kizárólag kamarai tag könyvvizsgáló vagy könyvvizsgáló cég lehet.

A szerződés azért **kétoldalú**, mert meghatározott vállalkozó beszámolóját egy másik meghatározott személy – könyvvizsgáló vagy könyvvizsgáló cég – köteles ellenőrizni. Ezt a helyzetet az sem változtatja meg, ha egy vállalatcsoport (a konszolidált beszámoló) könyvvizsgálatát végzik. Ebben a helyzetben ugyanis a megrendelő az összevont beszámolót készítő fél. Ezt az anyavállalat készíti és nem a vállalatcsoport tagjai együttesen. A csoport anyavállalaton kívüli tagjait „csak” együttműködési kötelezettség terheli a számviteli törvény szerint. E beszámoló könyvvizsgálatára is könyvvizsgálót (könyvvizsgáló céget) kell megbízni, ha ilyen megbízás külön nem születik, úgy az anyavállalat könyvvizsgálója jogosult e feladatot elvégezni.

A szerződést megkötő **felekre nézve is van korlátozás**: az igénybevevői oldalon gazdálkodó állhat, a szolgáltatást pedig a már említett kamarai tag könyvvizsgáló vagy könyvvizsgáló cég nyújthatja.

Egy további speciális szempont is vizsgálandó: bizonyos gazdálkodói körben speciális szakismeretet kíván meg a jogalkotó, tehát azt csak megfelelő minősítéssel rendelkező kamarai tag könyvvizsgáló vagy könyvvizsgáló cég vállalhatja (ezeket a korlátozásokat a kamarai törvény és egyéb az ágazatot szabályozó jogszabály nevesíti¹). Abban a helyzetben, ha mégis olyan könyvvizsgáló vállalkozna e munka elvégzésre, amelynek **nincs meg a megfelelő minősítése**, a szerződés – álláspontunk szerint – **semmis**. Ennek oka az, hogy a szerződés teljesítése a jelentés kibocsátását is magában kell hogy foglalja és ez csak akkor lehetséges érvényesen, ha a szükséges minősítése a könyvvizsgálónak megvan. Ha ez a feltétel hiányzik, a teljesítés lehetetlen, a lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződés pedig semmis. Ha a könyvvizsgáló utóbb (a szerződés megkötése után) veszti el minősítését (pl. azt visszavonják vagy a könyvvizsgáló visszaadja), akkor a szerződés utóbb lehetetlenül el. Ekkor a szerződés a Ptk. szerint megszűnik.

2.7.3. A szerződés létrehozása, formája

2. Ptk/56. dia

A szerződés létrehozása

- **A szerződés formája – írásbeliség, ha nem így hozzák létre: semmis!**
- **Első vs. későbbi könyvvizsgálók:**
 - Első: konszenzus;
 - Következő: határozathozatal;
 - Első, következő(k) félrevezető megnevezés>
- **Határozat tartalma, létrehozás:**
 - lényeges feltételek, díjazás;
 - 90 napos szerződéskötési kötelezettség;
 - nem teljesül? hatálytalan a választás – új könyvvizsgáló választására van szükség.

A Ptk. – általános helyzetben – szabad kezet ad a jogalanyoknak abban, hogy milyen alakban kötik meg a szerződést. A könyvvizsgálói szerződés formája kapcsán a Ptk. nem, de a Ktv. tartalmaz előírást: azt **csak írásban lehet** megkötni. A nem ilyen módon megkötött szerződés – a Ptk. általános szabályai szerint – szintén semmis. A szerződés létrehozásával kapcsolatosan a Ptk. további formai elvárásokat támaszt:

- az első könyvvizsgálót a társasági szerződésben is nevesíteni kell (ehhez tehát konszenzus kell);
- a későbbi könyvvizsgálók kapcsán már a társaságra érvényes határozathozatal szabályai szerint kell dönteni.

¹ Pl. Tpt., befektetési vállalkozásokról szóló tv. stb.

Az világos, hogy a könyvvizsgálóval a szerződést a vizsgálat alá vont gazdálkodó egység köti meg. A Ptk. szabályaiból egyértelműen levezethető, hogy egyéb korlátozások beépítése nélkül az ügyvezetés irányítja a gazdálkodás tevékenységét, vagyis elvileg a szerződéskötéssel kapcsolatos döntéseket e szereplők hozzák. Anélkül, hogy részleteiben illusztrálnánk, megjegyezzük, hogy egy társaság ügyvezetői feladatainak ellátása a klasszikus megbízó-ügynök probléma „játékra” vezethető vissza, ahol a megbízó a tulajdonos, az ügynök pedig az ügyvezető. Ezt az érdekkapcsolatot a jog is felismerte és a Ptk. szabályai között (is) elhelyezett korlátozó szabályokat: amellet, hogy a könyvvizsgáló személyét a tulajdonosok határozzák meg, a vele kötendő **szerződés lényeges elemeit is meg kell állapítani a határozatban**. A Ptk. megköveteli, hogy a szerződéses „feltételeket” és a „díjazást” foglalják bele a könyvvizsgálót megválasztó határozatba a felek, utat mutatva ezzel az ügyvezetésnek. További – praktikus okból fakadó – korlátozás az, hogy a megválasztást követően **kilencven napon belül a szerződést meg kell kötni**.

Ha ez nem teljesül, akkor a megválasztás sikertelen és ennek a következménye az, hogy „új” könyvvizsgálót kell választani, vagyis a korábbi döntés hatálytalansága. A szabály tartalmának a célja érthető: a jogalkotó szeretné „rövidre zárni” a feladat ellátását – ki végzi a munkát, ki fog „jelezni” a piacnak. Az azonban kérdés marad, hogy az „új könyvvizsgálót választani” fogalom alatt mit kell érteni. Megválasztható-e ismét a korábban megválasztott könyvvizsgáló? A válasz vélhetően igen, hisz ha az új könyvvizsgáló szükségszerűen egy másik személy kell hogy legyen, akkor az ügyvezetésnek lehetősége lenne a tagok akaratát egyszerű időhúzással „szabotálni”.

2.7.4. Szerződés időbeli hatálya és teljesítése

2. Ptk/57. dia

A szerződés időbeli hatálya, teljesítés

- **Időbeli hatályra vonatkozó korlátok:**
 - nem lehet rövidebb, mint a következő beszámolót elfogadó legfőbb szervi ülés napja;
 - öt éves időtartamnál nem lehet hosszabb (újraválasztás általában nem tilos).
- **Teljesítés: jelentéstétel.**
- **Ptk. jogosítása:**
 - ellenőrzés,
 - speciális intézkedési kötelezettség (fizetéseképtelenség, vezető tisztségviselők, felügyelőbizottság felelőssége).
- **Különleges kötelezettség – részvétel:**
 - a felügyelőbizottság ülése + tanácskozási jog;
 - a beszámolót tárgyaló közgyűlés.

A könyvvizsgálati szerződés **időbeli hatálya** két irányból is korlátozott – kógens szabályokkal:

- nem lehet a könyvvizsgálót rövidebb időre megválasztani, mint a soron következő beszámolót elfogadó legfőbb szervi ülés napja;
- a könyvvizsgáló legfeljebb öt évre választható meg azzal, hogy az újraválasztás lehetséges (bizonyos esetekben lehetnek korlátozások, pl. közérdeklődésre számot tartó gazdálkodóknál).

A könyvvizsgálói munka kapcsán kulcskérdés, hogy mi minősül teljesítésnek. A jogszabályok hol általánosan, hol egészen konkrétan meghatározzák azt, hogy a könyvvizsgáló minek a szolgáltatására köteles: **jelentést kell tennie**. Meg kell állapítania, hogy a gazdálkodó által összeállított beszámoló a gazdálkodó vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetéről megbízható és valós képet ad-e. Ezt a véleményt a könyvvizsgáló könyvvizsgálói jelentésében „közli”, mégpedig úgy, ahogy azt az erre vonatkozó szakmai szabályozás (jogszabályok, szakmai standardok) megkövetelik. Fogalmazhatunk úgy is, hogy ez a főszolgáltatás. Emellett azonban számos további kötelezettséget is ró és jogot telepít a könyvvizsgálóra a Ptk. Ezek értelemszerűen a munka elvégzésével függenek mind össze, tehát a végső célt szolgálják.

A könyvvizsgálat elvégzésének az alapját teremti meg a Ptk, amikor kimondja, hogy általában véve *vizsgálatot folytathat a gazdálkodónál a könyvvizsgáló. A Ptk. szabályozza azt is*, amikor általában véve előírja a könyvvizsgáló számára, hogy fenyegető fizetéseképtelenség esetén vagy akkor, ha vezető tisztségviselők, illetve a felügyelőbizottsági tagok felelőssége valamely kérdés kapcsán felmerülhet, köteles az ügyvezetésnél kezdeményezni a jogi személy tagjainak döntéshozatalához szükséges lépések megtételét, illetve ha ez nem vezet eredményre értesíteni köteles a nyilvántartó bíróságot.

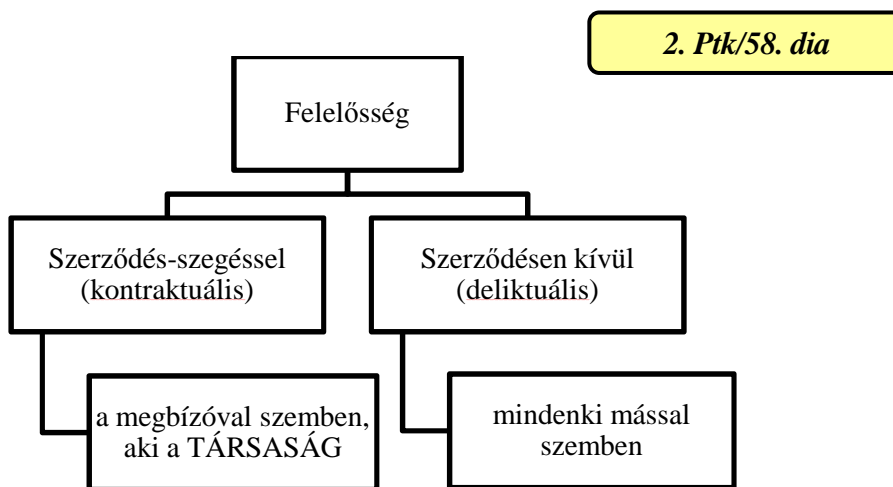
Emellett a Ptk. – a gazdasági társaságok és szövetkezet esetében – további kötelezettségeket is megállapít:

- a könyvvizsgáló **köteles részt venni** a könyvvizsgált beszámolót tárgyaló legfőbb szerv ülésén (arra a társaság meg is kell hogy hívja őt);
- a **felügyelőbizottság ülésein** – tanácskozási joggal – részt vehet, illetve ha az FB kéri, akkor köteles részt venni azokon.

A Ptk. maga is meghatároz olyan helyzeteket – igaz nagyon szűk körben – amikor **kötelező a könyvvizsgálat**:

- az **egyedi könyvvizsgálat** kezdeményezése a kisebbségi jogok védelmének keretében;
- **részvénytársaság apportjánál** szükséges könyvvizsgálói vélemény;
- részvényesek részére – tagi jogviszonyukra tekintettel történő – **kifizetését megelőző könyvvizsgálat**;
- nyilvános részvénytársaság kötelező könyvvizsgálata.

2.7.5. A könyvvizsgáló polgári jogi felelőssége

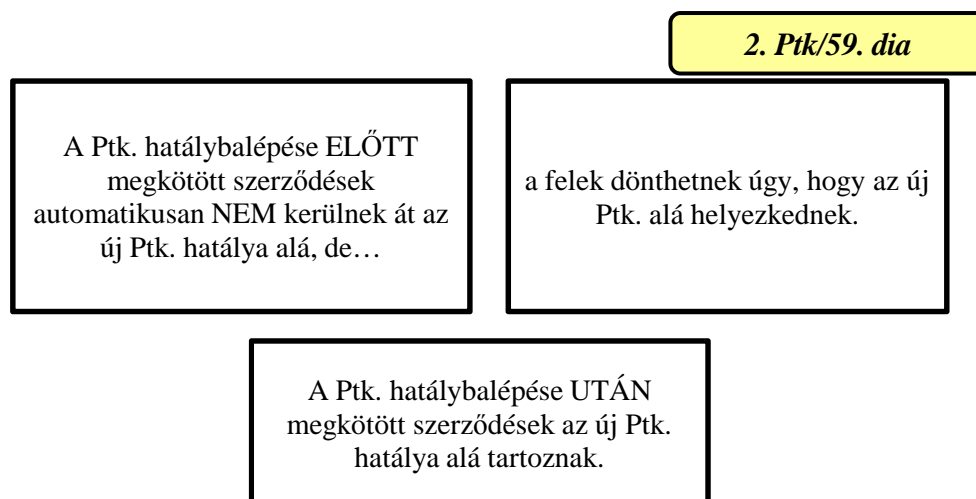
Az új Ptk. a felelősségi viszonyokon, a kárfelelősségen alapjaiban változtatott. Egyfelől **élesen elkülönítette** egymástól a szerződésszegéssel másnak okozott kárt és a szerződésen kívül okozott kárt. A könyvvizsgáló és ügyfele tekintetében a kétféle kárfelelősség közül a **szerződésszegéssel okozott kár** kerülhet szóba. Az új Ptk. megoldása szerint, ha a károsult (megbízó) bizonyítja a kár létezését és megmutatja az ok-okozati összefüggést a kár és a szerződés között, akkor a **károkozó felelőssége (szinte) objektív alapon nyugszik**, vagyis **kimentésre nagyon szűk körben van lehetőség**.

A kimentésre akkor van lehetősége a szerződésszegőnek, ha **három feltételt egyszerre tud bizonyítani**:

- a szerződést ellenőrzési körén kívül eső...
- szerződéskötéskor előre nem látható körülmény okozta és
- nem volt elvárható, hogy a kárt elhárítsa vagy elkerülje.

A **könyvvizsgáló és külső felek** (tehát akik között nincs szerződésből fakadó kötelelem) közötti viszonylatban továbbra is csak a **szerződésen kívül okozott kár szabályai** jöhetnek szóba, ahol **megmaradt a korábbi kimentési lehetőség**: ha a károkozó úgy járt el, ahogy általában elvárható, mentesül a kártérítési kötelezettség alól.

2.7.6. A könyvvizsgálati szerződések új Ptk. alá helyezése

Az új Ptk. hatálybalépésekor számtalan szerződés volt hatályos, így felmerül a kérdés, hogy a jogszabály hatálybalépése előtt kötött szerződéseknek mi a jogi sorsa. **Az új Ptk. nem alkalmazandó automatikusan**, azt csak a törvény hatálybalépése után kötött szerződésekre kell alkalmazni¹. A felek azonban dönthetnek úgy, hogy megállapodásukat – teljes egészében – az új Ptk. alá helyezik – ehhez közös megegyezés kell.

¹ Ezt a Ptk. hatálybalépésével összefüggő jogszabály (Ptké) 1. §-a rögzíti.